

Ortaokul Öğrencilerinin Söz Varlığının Yaratıcı Yazma Çalışmaları Kapsamında İncelenmesi

Investigation of Secondary School Students' Vocabulary within the Scope of Creative Writing Studies

Pınar Eroğlu¹, Cenan İşci Karamişe²

¹Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Ikitapizi@gmail.com, (<https://orcid.org/0009-0006-8392-6635>)

²Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, iscicenan@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-5736-6113>)

Geliş Tarihi: 22.08.2023

Kabul Tarihi: 25.09.2023

ÖZ

Bu araştırmanın amacı 5. sınıfta ve 8. sınıfta öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin söz varlıklarını yaratıcı yazma çalışmaları kapsamında incelemektir. Bu çalışma, karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş geniş kapsamlı bir yüksek lisans tez çalışmasının, söz varlığı açısından bu iki sınıf seviyesinin ve cinsiyet gruplarının nicel olarak karşılaştırılması ile ilgili bölümlerini kapsamaktadır. Araştırmada, ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı ürünlerindeki söz varlığı salkım tekniği kullanılarak incelenmiştir. Araştırma verilerinin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nicel/ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın ana uygulaması 2022-2023 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Esenler ilçesinde üç ortaokulda öğrenim gören 75 tane 5. sınıf ve 75 tane 8. sınıfta okuyan toplam 150 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler, Bağımsız Örneklem T-test yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu araştırmadan çıkarılacak genel sonuç ortaokul başlangıç kademesi olan 5. sınıf öğrencilerinin ve bitiş kademesi olan 8. sınıf öğrencilerinin yazılı ürünlerindeki söz varlığı arasında beklenen düzeyde bir farklılaşma gerçekleşmemiştir. Her iki kademe öğrencilerinin de sıkça tekrara düştükleri, duygu ve düşüncelerini aynı anlam alanına giren farklı sözcüklerle ifade etmekte zorlandıkları görülmüştür. Ayrıca hem 5. sınıf hem de 8. sınıf seviyesinde cinsiyet grupları arasında söz varlığı açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, yaratıcı yazma, sözvarlığı, salkım tekniği.

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the vocabulary of middle school students studying in the 5th grade and 8th grade within the scope of creative writing activities. This study covers the parts of a comprehensive master's thesis, which was carried out with the mixed research method, on the quantitative comparison of these two grade levels and gender groups in terms of vocabulary. In the research, the vocabulary in the written products of secondary school 5th and 8th grade students was examined using the cluster technique. Quantitative research model was used in the collection, analysis and interpretation of research data. The main application of the research was carried out with a total of 150 secondary school students, 75 5th grade and 75 8th grade students, studying in three secondary schools in Esenler district of Istanbul in the 2022-2023 academic year. The collected data were analyzed with the Independent Samples T-test method. The general conclusion to be drawn from this research is that there is no expected level of differentiation between the vocabulary in the written products of the 5th grade students, who are the beginning level of

secondary school, and the 8th grade students, who are the finishing grade. It has been observed that students of both levels frequently repeat themselves and have difficulties in expressing their feelings and thoughts with different words that fall within the same meaning field. In addition, it was observed that there was no significant difference between gender groups in terms of vocabulary at both the 5th and 8th grade levels.

Keywords: Lower secondary school students, creative writing, vocabulary, cluster technique.

GİRİŞ

İnsan, geçmişten günümüze birbirleriyle ve diğer toplumlarla dil aracılığıyla iletişim halindedir. Dil iletişimin en temel kavramıdır. İnsanın sosyal bir varlık olarak yaşamasında, iletişim kurmasında, hayatının birçok alanında dil vardır. Bu nedenle dilin olmadığı yerde insan ve topluluklar yoktur, insanın ve toplulukların olmadığı yerde de dil yoktur. İnsan dil ile insandır ve sahip olduğu bu dil yetisiyle bütün varlığını ortaya koyar. Doğuştan getirdiği dil yetisi sayesinde insan konuşulan ve yazılanlar, kendini ifade eder. Zamanla kendi dilinde dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisini ortaya koyar. İnsan, birbirine bağlı ve birbirini tamamlayıcı bu beceriler etrafında hayatının tamamını şekillendirir. Bir beceri alanındaki gelişme diğer beceri alanlarındaki gelişmeyi etkiler ve insanın etkin iletişim kurma yeteneği bu becerilerin birbiriyle olan ilişkisine ve gelişimine bağlı bir şekilde değişir ve gelişir.

Temel dil becerilerinin son halkası olan yazma becerisidir. Yazma becerisi, diğer üç temel dil becerisinde olduğu gibi insanın iletişim kurma, kendini anlatma, duygu ve düşüncelerini yansıtmaya, bilgiyi aktarma ihtiyacını karşılamayı hedefleyen çeşitli sembollerden oluşan bir sistem, karmaşık bir eylemdir. Bu eylemin gerçekleştirilmesinde uyulması gereken kurallar, kullanılması gereken semboller vardır. Dolayısıyla yazma çeşitli süreçler, beceriler, teknikler, işlemler ve boyutlar içermenin yanında zihinsel ve fiziksel süreçleri içeren ayrıca ciddi zaman ve emek isteyen, geç gelişen bir beceridir. Yazma becerisinde bireyler aktif konumdadır; duygu ve düşüncelerini dile ait sembollerini kullanarak üretir ve anlatır. Sürece dayalı öğrenmeyi ve ön hazırlığı gerektiren bir dizi karmaşık retorik ve dilsel işlemi içeren yazma becerisinde bireyler doğru sözcük varlığıyla engellere takılmadan duygu ve düşüncelerini, hayat felsefelerini yazılı forma dönüştürür; somutlaştırır.

Dili konuşanların arasındaki anlaşmayı sağlamak üzere kelime, şekil ve seslerden örülmüş sistemli bir işaretler birliği olan (Beyreli vd., 2005) dildeki sözcüklerin sayısı o dilin söz hazinesidir, sözcük sayısının fazla olması o dilin zengin olduğunun belirleyen göstergelerden biridir. Çiftçi'ye (1998) göre “kelime serveti (vocabularie) bir dilin zenginliğini belirlemede tek etken değildir, fakat en önemli etkidir”. Bu nedenle bireyin diline ait sahip olduğu sözcük dağarcığı bireyin dilene ait servetidir. Söz varlığı, bir dildeki sözlerin tamamı şeklinde tanımlanabilir. Zülfikar, (2021, ss. 4) söz varlığını “Söz varlığı ile yalnızca yalın kelimeleri değil, yabancı Türkçe ayrımı yapmadan dildeki kelime grupları diye adlandırdığımız tamlamaları, birleşik isimleri, deyimleri hatta atasözlerini de içine alarak söz varlığı terimini öyle tanımlamalıyız” şeklinde ifade eder. Söz varlığının dilin sahip olduğu tüm sözcükler olduğunu dile getiren Göğüş'de (1978) Zülfikar'la aynı görüştedir ve söz varlığını “Bir kişinin kazandığı sözcüklerin hepsine sözcük dağarcığı denir” şeklinde tanımlar. Söz varlığı “tüm bu söz dizimlerini oluşturan ve bu söz dizimleri sonucunda oluşan söz öbeklerinin kullanımını kapsayan bütüncül ve geniş bir olgudur” (Sayın & Doğan, 2023, ss. 513) ve bir dilin yapısı, kuralları, sistemi, onu konuşan bireyin yaratıcılığı hakkında önemli ipuçları verir. Söz varlığı ile yaratıcı yazma arasında kuvvetli bir bağ vardır. İnsanın düş gücü ve üretim becerisini geliştirmeyi amaçlayan yaratıcı yazma çalışmaları sayesinde bireylerin söz varlığı artmakta; soyut kavramlar, mecaz ifadeler, terimler gibi dilin zengin öğeleri ile bireylerin söz varlığı zenginleşmektedir.

Sonuç olarak, yaratıcı yazma sürecinde hayal gücünü kısıtlayacak her türlü engel ve basmakalıp düşüncelerden sıyrılmak önemlidir. Fikirlerin, yaşanmışlıkların, gözlem gücüyle

harmanlandığı düşünsel bir bütünlüğe sahip yaratıcı bir şekilde üretim sürecine başlamak yaratıcı yazmanın önünü açar. Bu üretim sürecinde en önemli unsurlardan biri de bireylerin sahip oldukları söz varlığıdır. Söz varlığına ilişkin yapılan yaratıcı yazma çalışmalarının en önemli kaynağı kişiler arası farklılıklardır. Bireysel farklılıklar, bilişsel düzey, farklı düşünme biçimleri, duyguları algılayış, çevresel etmenler yaratıcı yazma üzerinde etkilidir. Her birey içinde var olduğu durumu kendine göre algılar ve deneyimlerine, hayal gücüne ve özgün düşüncelerine göre tepki verir. Bu özellikler bireyde yeni ufuklar açar.

1.1. Salkım Tekniği

Salkım tekniği, İngilizcedeki cluster yahut clustering sözcüğünün dilimizdeki karşılığı olarak kullanılmaktadır. Sözlük anlamı olarak; toplanmak, demet haline getirmek, bir araya getirmek, gruplamak, kümelemek, salkım haline getirmek gibi anlamları karşılamaktadır. Cluster tekniği ilk defa Gabriele Rico tarafından kullanılmış ve “Writing The Natural Way” (Doğal Yolla Yazma) adıyla 1985’te yayımlanmıştır. Robert ve Marzano “A Cluster Approach to Elementary Vocabulary Instruction” adıyla 1988 yılında yayımladıkları çalışmalarında sözcük öğretiminde kategorik bir kümeleme yaklaşımını savunurlar. Durukafa (1992) “Cluster Metodu, Yaratıcı Kompozisyon” isimli çalışmasıyla cluster kavramını ülkemizde ilk ele alan kişidir. Cluster kavramına kelime ağı oluşturma yöntemi adını ilk kez veren ise Tekşan (2001)’dir. Türkel (2017) derslerinde ve çalışmalarında terimin sözlük anlamından ve biçimsel özelliğinden hareketle “salkım yöntemi” terimini kullanır (Bircan Manay vd., 2017, ss. 264) Biz de araştırmamızda bu tekniğe biçimsel özelliklerinden hareketle ve akılda kalıcılığı yüksek olabilirdiği açısından salkım tekniği söylemini tercih ettik.

Salkım tekniği, bir anahtar kavramdan yola çıkılarak o kavramın çağrıştırdığı yeni kavramların birbiriyle ilişkilendirildiği, basitten zora, sözcükten metne dönüşen, üst düzey zihinsel becerilerin kullanıldığı bir yazma yöntemidir. Salkım tekniği, merkeze bir anahtar kavramın bulunduğu daha sonra oklarla yahut çizgilerle bu kavramın çağrıştırdığı diğer kavramların yerleştirildiği, bu kavramların etrafına da yine çağrıştırılan diğer kavramların dallandırıldığı bir tekniktir. Salkım tekniğinde, çağrışımlar arasındaki ilişkiyi göstermek oklar, daireler, kutular ve çizgiler aracılığıyla olduğu için bu teknik görsel bir şekilde düşünmeye yardımcı olur.

Salkım tekniği, deneyimler ve sahip olunan bilgiler ile yeni bilgiler ve kavramlar arasında, merkeze alınan bir kavramın parçaları ve tamamı arasında bağlantılar kurar. Bu teknikte öğrenci; bir dersin, kitabın, filmin ana fikri gibi merkeze alınan çekirdek bir yaratıcı yazma konusu ile başlar. Bu çekirdek kavramın etrafına yerleşen ana fikirler çizilen oklar yahut çizgilerle merkeze bağlanır. Destekleyici yan fikirler de ana fikirlerin etrafına dalları olarak sıralanır. Öğrenci, merkezden başlayıp dışa doğru tüm yönlerde ilerleyen, anahtar kavram, düşünce ve görüntülerle dallanarak büyüyen organize bir yapı üretmiş olur. Bu yapı, öğrencilerin konuyla ilgili bilgi düzeylerinin görsel bir temsili haline gelir ve öğretmenin bilgilerdeki boşlukları kolayca belirlemesine imkan sağlar. Öğrenciler bu görsel gösterimden sonuçlar çıkarabilir ve daha fazla araştırma için sorular sorabilir. Süreç, hem motive edici bir teknik hem de öğrencilerin temel bilgilerini oluşturmanın bir yolu olarak hizmet eder.

Salkım tekniği sayesinde öğrenciler; bireysel gelişim ve öğrenme kapasitesine bağlı olarak kendi yaşantılarından, deneyimlerinden ve anılarından yola çıkarak sahip oldukları, ürettikleri farklı imge ve duyguları kağıda aktarırlar. Birbirine bağlı bu taneler çoğalarak bütünü oluşturur. Böylece haritalanan bilgi şemaları sayesinde konuyu bir bütün olarak gören öğrencinin bildiği kavramları, çağrışımla üretilen diğer kavramlarla eklemelendirerek yeniyi anlamlandırması sağlanır. Salkım tekniği, kişilerin sahip olduğu bilinçaltı bilgilerine bağlı olan ön yazma sürecidir. Teknik, insanların yeni fikirleri keşfetmesi için zihinlerini özgür bırakır. Öğrenciler zihinlerini sınırlandıran hiçbir kısıtlama olmadan, fikirlerinin doğru olup olmadığından endişe duymadan aklına gelen her türlü fikri özgürce yazar.

Görsel, dokunsal/kinestetik zeka tipine sahip olan öğrenciler yazma etkinliklerinde zorluk yaşayabilirler ve bu durum etkinliklere katılmaktan kaçınma, başarısızlık duygusu gibi öğrenmeyi engelleyen eksiklikler meydana getirebilir. Salkım tekniği, bu tip öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına göre uyarlanabilen bir yapıya sahiptir. Yaşı, eğitim düzeyi ve zeka tipi ne olursa olsun her kesime hitap eden bir etkinlik olan salkım tekniği, uygulanırken bazı adımlar takip edilir. İlk adım keşfetme aşamasıdır. Öğrenciler, merkeze konularak kendilerine verilen anahtar kavram hakkında düşünür. Anahtar kavramla ilgili zihnindeki tüm çağrışımları, anahtar kelimenin etrafına yazar. Perrin (1990) merkeze yazılan kavrama başka alt fikirler ürettiği için onları doğuran ebeveyn der. Ebeveynden çoğalıp etrafında dallanan fikirlere de ebeveynin doğurduğu evlatlar adını verir. İkinci adım planlama aşamasıdır. Bu aşamada öğrenciler, yeni oluşturdukları çağrışımlarla ana kavramdan uzaklaşıp zenginleşen yeni bağlantılar arasında ilişki kurarak bunu cümlelere döker. Son adım ise odaklanma aşamasıdır. Bu aşamada öğrenci oluşturduğu cümlelerin içinde yaşantısını ve kendisini en iyi yansıtan, kendisi için daha önemli cümleleri seçerek yazının başlığı ve içeriğini belirler.

Sonuç olarak; 2005 yılından itibaren ülkemizde uygulanmakta olan yapılandırıcı eğitim anlayışında yaratıcılık ve yazma becerisi arasındaki ilişki vurgulanmakta ve öğrencilerin önceki bildiklerini yeni bilgilerle yaratıcı bir şekilde birleştirerek kendi anlamını inşa etmesi; bilgi ve yazma becerisini sadece kazanması değil aynı zamanda bilgiyi yapılandırarak yeni, yaratıcı bilgiler üretmesi; bilgiye ulaşacak yeni yollar keşfetmesi ve öğrendiklerini düşünmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin dili etkin kullanarak duygu, düşünce ve hayallerini zenginleştirerek bir bütünlük ve yaratıcılık içinde yazılı anlatım becerilerinin desteklenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yazma etkinliklerinin yaratıcı düşünmeyi destekleyen etkinliklerle birleştirilmesi ve yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi önemlidir.

Dil becerilerinin birbirini desteklediği, etkin planlama yapılmış, sürece yayılan yaratıcı yazma etkinliklerinden biri olan salkım tekniği ile öğrencilerde yaratıcı yazma becerisi geliştirilebilir. Salkım tekniği kavramların doğrusal olmayan serbest bir şekilde, detaylara girmeden ana hatlarıyla, merkezdeki ana kavrama ve birbirlerine bağlanması öğrencilerin etkinlikten keyif almasını sağlarken üretken yönlerini de beslemektedir. Salkım tekniği öğrencilerin metni daha kolay yazmaları için fikirlerini toplamalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu teknik, sağ yarım küredeki imgeler, yaşanmışlıklar, düşünceler; sol yarım küredeki analitik düşünme ve dil fonksiyonlarını zenginleştirerek daha özgür, özgün ve yaratıcı yazılı ürünlerin ortaya çıkmasını sağlaması açısından da önemlidir.

Salkım tekniği; öğrencilerde yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme, gözlem yapma, hayal kurma, eleştirel bakış açısı, sorgulama gibi becerileri geliştiren, öğrencinin yazma sürecinin her aşamasında etkin olduğu bir yöntemdir. Öğrenciler, salkım tekniği kullanılarak gerçekleştirilen yaratıcı yazma etkinlikleriyle duygu ve düşüncelerini ifade ederken sahip oldukları kelime dağarcığından yararlandığı için eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin yeterli bir söz varlığına sahip olması gerekmektedir. Öğrencilerin kendilerini yazılı olarak ifade etme başarısının kaynağı, zengin bir kelime hazinesine sahip olmaları ile ilgilidir. Bu nedenle salkım tekniği ile gerçekleştirilen yazma süreci sonunda ortaya çıkan ürünler, öğrencilerin sahip olduğu söz varlığının yansımasıdır. Söz varlığı araştırmaları, bir dilin belli dönemlerine veya yazılı ürünlerine ait durumu tespit etme imkanı sunar, bu tespitler literatüre ve sonraki çalışmalara katkı sağlayabilir.

Öğrencilerin yazma sürecinin her aşamasında aktif olduğu bu çalışmada, ortaokul başlangıç ve bitiş düzeyinde kelime hazinesinin durumu hakkında bilgi edinmek için ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma etkinliklerindeki söz varlığı tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı ürünlerinde anlamına göre hangi sözcükler tercih edilmiştir?

2. Anlamına göre söz varlığı kullanımı sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Anlamına göre söz varlığı kullanımı cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma, karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş geniş kapsamlı bir yüksek lisans tez çalışmasının, söz varlığı açısından 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin ve cinsiyet gruplarının nicel olarak karşılaştırılması ile ilgili bölümlerini kapsamaktadır. Bu yüksek lisans tezinin ilgili kısmında nicel veri toplama ve çözümlenmeyi içeren nicel/ilişkisel bir araştırma süreci tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmada ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma ürünlerindeki söz varlığını incelemek için, 150 öğrenciye salkım tekniğiyle yaratıcı yazma etkinliği uygulanmış, söz varlığı unsurları sözcüğün anlamına göre: gerçek, mecaz, terim, somut, soyut, nicel, nitel sözcükler olmak üzere yedi alt başlıkta ele alınmıştır. Elde edilen veriler nicel yöntemlerle analiz edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın örnekleme; İstanbul ili Esenler ilçesinin farklı bölgelerinde yer alan, farklı başarı düzeyine ve sosyo-kültürel duruma sahip üç ortaokulda öğrenim gören 150 öğrencidir. Uygun örnekleme yöntemi ile seçilen bu okullarda öğrenim gören 75 tane 5. sınıf ve 75 tane 8. sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 150 ortaokul öğrencisi bu araştırmanın çalışma grubudur. Araştırmada yer alan katılımcı öğrencilerin cinsiyet faktörüne göre dağılımlarına ilişkin veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Ortaokul 5. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyet Dağılımları

Değişken	Kategori	Frekans (N)	Yüzde (%)
5. Sınıf Cinsiyet Dağılımı	Kız	40	53,3
	Erkek	35	46,7
	Toplam	75	100
8. Sınıf Cinsiyet Dağılımı	Kız	46	61,3
	Erkek	29	38,7
	Toplam	75	100

Çalışmaya İstanbul’un Esenler ilçesindeki üç devlet okulunda öğrenim gören ortaokul 5. ve 8. sınıflardaki 150 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya 5. sınıflardan katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde; %53,3’ünün kız ve %46,7’sinin erkek olduğu görülmüştür. Çalışmaya 8. sınıflardan katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde; %61,3’ünün kız ve %38,7’sinin erkek olduğu görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Bu araştırmanın verilerinin toplanması aşamasında yaratıcı yazma tekniklerinden biri olan salkım tekniği kullanılmıştır. Uygulama öncesi belirlenen okulların Türkçe dersi öğretmenleri ile görüşülmüş salkım tekniği hakkında bilgileri olup olmadığı ve bu tekniği ders etkinliklerinde kullanıp kullanmadıklarıyla ilgili görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Türkçe öğretmenlerinden Türkçe dersi, yaratıcı yazma ve yazarlık derslerinde salkım tekniği ile ilgili öğrencilere örnek etkinlikler yapılması için destek istenmiştir. Sonraki hafta araştırmacı okulları gezerek bir ders saati salkım tekniğinin nasıl uygulandığına dair öğrencilere rehberlik etmiş, bir ders saati de öğrenciler tarafından belirlenen ana kavram merkeze alınarak salkım tekniğiyle örnek etkinlikler

gerçekleştirmiştir. Araştırmanın nicel kısmı için bir hafta sonra araştırmacı tekrar okulları gezmiştir.

Salkım tekniğinde merkeze konacak anahtar kelimenin doğru seçilmesi önemlidir. Anahtar sözcük; yaşantıların, deneyimlerin ve hislerin hatırlanmasını sağlar, hatırlanan bilgiler sözcükler vasıtasıyla birbirine eklenir ve merkezdeki kavrama bağlanır. Salkım tekniğinde anahtar görevi üstlenen ana sözcük; çağrışım, ilişkilendirme ve mecaz yardımıyla sözcükleri, imgeleri, duyguları bir araya toplayarak çoğaltır. Bu nedenle araştırmanın nicel kısmında salkım tekniği uygulanırken tüm öğrencileri derinden etkileyen, öğrencilerin rahatlıkla çağrışım ve ilişkilendirme yapabileceği, sahip oldukları deneyimler ve bilgiler ile yeni bilgiler ve kavramlar arasında rahatlıkla bağlantı kurabileceği “Aile” kavramı etrafında salkım tekniği uygulanmış ve öğrencilerden bu kavram ile ilgili bir hikaye yazmalarını istemiştir. Tüm sözcükler kök veya gövde biçimleri ile incelenmiştir. Ayrı yazılan birleşik sözcükler, özel isimler ve sayılar tek sözcük kabul edilmiş; ayrıca sayı ve rakamlar yazı ile belirtilmiştir. Yazılı ürünlerdeki sözcükler tek tek incelenmiş, Microsoft Excel yazılımı ile bilgisayara aktarılmıştır. Sözcükler anlamına göre gerçek, mecaz, terim, somut, soyut, nicel ve nitel olmak üzere yedi alt başlık halinde analiz edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler, SPSS 26 İstatistik Paket Programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Kategorik değişkenler sayı ve yüzde olarak hesaplanmıştır. Sayısal değişkenlerde normal dağılım, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak bulunmuş olup Tablo 2’de gösterilmiştir. Normal dağılımın kurallarına göre çarpıklık değerlerinin $\pm 1,5$ arasında olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2013). Bu kapsamda ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma çalışmalarında kullandıkları söz varlıklarının sonuçları incelenmiş olup toplanan verilerin normal dağılıma uyduğu görülmüştür. Verilere ilişkin normallik sayıltısı karşılandığı için; 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin kullandıkları sözcüklerin genel olarak anlamına göre karşılaştırılması ve aynı karşılaştırmanın cinsiyetlerine göre yapılmasında Bağımsız Örneklemeler T Testi kullanılmıştır. Tüm çalışmada analizler anlamlılık düzeyi 0,05 kabul edilerek gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2

Ortaokul 5. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Çalışmalarında Kullandıkları Söz Varlıklarına İlişkin Verilerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Kategoriler	Skewness (Çarpıklık)		Kurtosis (Basıklık)	
	İstatistik	Std.Hata	İstatistik	Std.Hata
5. Sınıf Anlamına Göre Söz Varlığı	1,498	0,277	2,845	0,548
8. Sınıf Anlamına Göre Söz Varlığı	1,007	0,277	1,158	0,548

2.4. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Geçerlik, en genel tanımıyla veri toplama süreçlerinde ölçülmesi amaçlanan kavramların tüm boyutlarıyla ne derece ölçebildiğine dair bir göstergedir. Bu çalışmada yaratıcı yazma metinlerindeki söz varlığını tespit etmek için kullanılan veri toplama aracı veri toplama sürecinden önce alan uzmanları tarafından incelenmiş ve bu aracın amaca uygun ölçüm yapabileceğine dair uzman görüşleri alınmıştır. Bu uzman görüşleri bu çalışmanın yüzeysel geçerlik delillerini teşkil etmektedir. Güvenirlik ise basitçe veri toplama araçlarının ölçmeyi amaçladığı kavramları her uygulamada tutarlı bir şekilde ölçüp ölçmediğine dair bir göstergedir. Bu çalışmada gelişigüzel seçilmiş yaratıcı yazma metinlerindeki söz varlığı farklı puanlayıcılar tarafından puanlanmış ve farklı puanlayıcılar tarafından hesaplanan puanlar arasında yüksek

korelasyon bulunduğu gözlemlenmiştir. Puanlayıcılar arasında gözlemlenen bu yüksek korelasyon değeri bu çalışmanın güvenilirlik delillerini teşkil etmektedir. Bu deliller ışığında bu çalışmada yürütülen veri toplama sürecinin yeterli düzeyde geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilebilir.

BULGULAR

Bu çalışmada ortaokul başlangıç ve bitiş düzeyinde kelime hazinesinin durumu hakkında bilgi edinmek için ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma etkinliklerindeki söz varlığı tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı ürünlerinde anlamına göre hangi sözcükler tercih edilmiştir?
2. Anlamına göre söz varlığı kullanımı sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Anlamına göre söz varlığı kullanımı cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

Bu bölümde yukarıda bahsedilen sorulara ait bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı ürünlerinde anlamına göre hangi sözcükler tercih edilmiştir?” şeklindedir. Bu alt probleme ait bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo 3

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Gerçek Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Bir	141
2	Aile	110
3	Anne	107
4	Ben	99
5	Gün	87
6	Çok	79
7	Git	74
8	Sonra	73
9	Baba	72
10	Oyun	69
11	Yer	68
12	Ev	67
13	O	49
14	Gel	46
15	Okul, Kardeş	44
16	Yemek	43
17	Var	34
18	Yap, Biz	32
19	Abla	31
20	Oyna	25
21	Çocuk	25
22	Ye	24
23	Onlar	23
24	Sevgi	22

25	Bu, Arkadaş	21
26	Ol	20
27	Sev, Sabah, Piknik, Mutlu, Araba	17
28	Şey, Hep, Akşam	16
29	Yan, De, Herkes, Top	15
30	Saat, Karınca, Beraber, Tane	15
31	İş, Geç, Ders, Her, Oğul	13
32	Üst, Kız, Kuzen, İyi, Bit	12
33	Ödev, Saygı, Mutluluk, Birlikte	11
34	Uyu, Siz, Maç, Kal, Kavga, Dışarı, Al	10
35	Çay, Çalış, Harika, Eğlen, Biraz, Ora	9
36	Çağrı, Söyle, Ses, Park, Mutlu Ol, Kahvaltı, İki, Git, Başla, Bak, Ateş Böceği	8
37	Zaman, Yine, Lunapark, Kedi, Hemen, Güven, Gir, Dürüst, Dön, Duy, Dede, Anneanne, Amca	7
38	Çık, Yüz, Yok, Uyan, Telefon, Kişi, Hoca, Hediye, Hayat, Götür, Gezme, Gez, Eğlence, Böyle, Bugün, Bin, Ağustos Böceği, Akraba	6
39	Şekil, Üzül, Öğretmen, Önce, Yol, Yaşa, Yardım Et, Ver, Vakit, Sohbet Et, Sevin, Masa, Kork, Kitap, Kapı, Kalk, İç, İlk, İzle	5
40	Şöyle, Üç, Özle, Yenge, Yarın, Türkiye, Toplum, Teşekkür Et, Televizyon, Sınıf, Sevinç, Otur, Oda, Kıyafet, Kötü, Komşu, Kadar, İşte, İkinci, Hiçbir, Heyecan, Hazırla, Hafta, Gör, Gitmek, Gezi, Gece, Eşya, Erkek, Gün, Daha, Büyük, Beş, Beraberlik, Bekle, Bağır, Bayram, Artık, Ara, Ad, Adam, Reklam, Yaz, Sevgili.	4
41	Şimdi, Yardım, Yapma, Yalan, Sınav, Sürü, Sorumluluk, Polis, Pazar, Oyuncak, Olunca, Olay, Olarak, Ol, Lira, Lazer, Kız, Kıymet, Konuş, Huzurlu, Huzur, Heyecanlı, Hastane, Hasta, Hafta sonu, Hadi, Getir, Geri, Karşılaşma, Gün, Duygu, Durum, Doğum günü, Dost, Davulcu, Davran, Dans Et, Bütün, Bul, Birlik, Bil, Bazen, Ağla, An, Anlaş, Özür Dile.	3
42	Dolap, Diğer, Dizi, Diye, Değer, Devam Et, Demek, Kuma, Ceza, Kamera, Bırak, Yani, Bitince, Bisiklet, Bilet, Barış, Bahçe, Babaanne, Kolluk, Aynı, Ay, Sonra, Yıl, Anlat, Alışveriş, Açık.	2
43	Şike, Şişirme, Şeyla, Şehir, Şarkı, Tebrik, Şans, Şaka, Israr, Üşü, Üşüt, Ütü, Özlem, Özellikle, Yatak, Örtü, Önemli, Önem, Adet, Ön, Ödenmez, Öde, Çıkış, Bölüm, Çoğu, Çıkarıp, Çizgili, Çiz, Çikolata, Göçmen, Çevre, Faydalı, Çekirdek, Çocukluk, Çağ, Çamaşır, Çalma, Çalarken, Zıt, Zor, Zengin, Yüzden, Yıl, Yuva, Yoklama, Yokken, Yiyecek, Yeğen, Yetiştirici, Yerken, Yıl, Yenil, Yaşlı, Yaşadığım, Yaşadığım, Yıl, Yaş, Yazın, Yasak, Yarım, Yara Bandı, Yaptığımda, Geçmiş, Yapmak, Yaparken, Yapabil, Yanlış, Yakın, Yakan, Yakala, Yak, Video, Kadife, Varken, Var, Uğraş, Uçuş, Uzan, Uyurken, Uyku, Uyku, Uygulama, Uyanıp, Umut, Tren, Topluluk, Toplayıvermek, Plan, Terlik, Temmuz, Telaş, Tebrik Et, Tebrik, Taşın, Taşınma, Taş, Tatil, Tam, Takla At, Tabi, Sıradan, Sıra, Sır, Sıkışma, Sıkıntı, Süpürge, Şarkı, Suç, Susturma, Soğuk, Soya, Sorun, Sonunda, Sonraki, Sona, Sohbet, Sofra kur, Sofra bezi, Siyah, Sinirlen, Sinema, Silerek, Sevmediğim, Sevmediği, Sevinçli, Yedin, Sessizlik, Seslen, Ser, Sefer, Sağlık, Saç, Sayfa, Sar, Saklanan, Sakinlik, Sabahçı, Saatçe, Kuvvetle, Resim, Renk, Rastla, Ramazan, Rahat, Puan, Olumlu, Plan, Adet, Pişman Ol, Piki, Paylaşarak, Tabak, Makarna, Pansuman, Panikle, Pamuk şeker, Oynatma, Kucak, Oyun, Otuz, Oturduğumuz, Otur, Ortaokul, Orman, On bir, On beş, Oluşan, Olabilir, Okun, Normal, Dokuz, Yıl, Nerdeyse, Nefret, Neden, Namaz Kıl, Mısır, Mükemmel, Müdür, Karşılıklı, Saat, Ay, Miyavla, Misafirlik, Minik, Merhamet, Merhaba, Merdiven, Mecaz, Pazar, Madalya, Lunapark, Lokanta, Linç, Kızılây, Kıyamayıp, Kısır, Kısaca, Adet Sivrisinek, Kıran, Kır, Küfret, Köy, Kurstayken, Kupa, Kullan, Koşup, Koş, Koru, Korkulacak, Korkum, Banyo, Konuşma, Koltuk, Koca, Kiracı, Akraba, Keşke, Adet, Kelebek, Kek, Kaç, Kazan, Kayıp, Kavuşup, Kategori, Organ, Karını, Kar, Kapı çal, Kapat, Kapalı, Kamera, Yatak, Kalktığımızda, Kalktığımızda, Kalkma, Kaldır, Kala, Kafa, Kadın, İşte, İçimdeki, İç, İzin Ver, İyileş, İşte, İsim, İnsan, Saldırgan, İnat, İnanç, İnanma, İnan, İmam, İlgili, İlgi, İlerleme, İleri, İlaç yaz, İlaç, İkram, Git, Hız, Hırsız, Selam, Hile, Heyecanla, Her zaman, Hepimiz, Hediyeler, Adet Hazırlanıp, Hazır-Ders, Program, Hazır, Hayvanat Bahçesi, Hayal, Hava, Hatip, Hata, Hasta ol, Hasret,	1

Hanım, Halı, Hala, Afet, Hafta İçi, Haber, Güçlü, Güzellik, Güneş, Götür, Görüş, Yaşayabilir, Görün, Görerek, Gören, Gökyüzü, Gondol, Giysi, Giyip, Giyinen, Giyecek, Giy, Gittiğimde, Giriş, Girdiğimde, Girdir, Kız, Tane Geçirdiğimiz, Geçindirme, Geçin, Geçen, Geç, Gerekli, Gerek, Gerek, Genç, Taş, Adet, Gelirken, Kez, Geldiğimizde, Geldiğimde, Gececi, Gece, Garip, Fırıncı, Fırçala, Fırlatma, Fikir, Fen, Fazla, Eş, Eğlence, Eğlenceli, Eğlence, Eğer, Evli, Çevre, Erkenden, Enişte, Empati, Elde et, Elbet, Ekmek, Edepli, Ebeveyn, Düşün, Düştüğüm, Aşk, Dürüstlük, Dört, Dönme, Dönerken, Dua et, Doğur, Doğ, Dost Ol, Dondurma, Dolu, Dokuz, Diş, Diğerleri, Disiplin, Dinlen, Dilim, Dil, Dikkatsizlik, Dikkat Et, Değişip, Değiş, Deyince, Ders al, Derece, Deprem, Dem, Davranış, Çocuk, Adet, Can, Can, Büyükbaba, Büyü, Börek, Bölüm, Bura, Bunlar, Bulun, Bulaşık, Bul, Bozuk, Bozuk, Boyunca, Borç, Top, Bitir, Bisküvi, Birinci, Birazcık, Binip, Bindir, Bindüğünde, Bindiklerinde, Çöp Kutusu, Bilye, Bilgisayar, Beğen, Beyaz, Berbat, Belli, Bekar, Başla, Başarılı, Başarı, Baş, Adet, Bavul, Basketbol, Bar, Banyo, Bakış, Aç, Açıp, Ayrılık, Ayrıl, Ayrı, Aydınlatıcı, Atlıkarınca, Aslında, Arkadaşlık, Arka, Aramak, Aralık, Anımsa, Antalya, Anlayabil, Ankara, Ancak, Ama, Alışveriş, Altı, Alt, Alma, Allah, Alem, Alakalı, Alıcı, Akşamleyin, Akıl, Aktif, Aksiyonlu, Muhalif, Hava, Ailedeki, Ailecek, Aferin.

Tablo 3 incelendiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin en sık kullandığı gerçek anlamlı sözcüğün ‘bir’ olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin genellikle aile, okul, ev gibi yakın çevresini ifade eden sözcükleri daha sık kullandıkları görülmüştür. ‘Ye-, yap-, git-, gel- oyna-’ eylemleri ise en sık kullandıkları sözcükler olmuştur.

Tablo 4

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Mecaz Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Kız	6
2	Çık, Ver, Vakit Geçir, Geçir	3
3	Önem Ver, Tut, Karar Ver, Geç, Ceza Ver	2
4	Şok ol, Ümit Ol, Örnek Al, Çöz, Çal, Yıldız, Yolunu Tut, Yola Koyul, Yerine Getir, Yemin Et, Yanında ol, Uyanık Ol, Vur, Telaşa Tutul, Tedirgin ol, Tatlı, Tatile Çık, Tak, Sıkışan, Sıfır, Sıcakkanlı, Kötü Ol, Say, Sofra kur, Sinir ol, Sinirlen, Saygı duy, Rahat ol, Takım Tut, Nefesi kesil, Merak et, Makine vur, Laf say, Karın doyor, Kafasız, Kapı çal, İç, İzin Al, İyi Ol, Huzur Bul, Hoşa git, Hafife al, Gün geçir, Gözü Dol, Gösteri, Geziye Çık, Fotoğraf çekil, Fikir Ver, Elde Et, Aşık Et, Dünyalar kadar, Dalga Geç, Doyur, Dolu, Değer ver, Dalgacı, Dal, Canı sıkıl, Büyük, Boş Salla, Temel geç, Baskıcı, Aç, Ara, Acı, Büyüklük, Akla gel, Aklını Kullan.	1

Tablo 4 incelendiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin en çok kullandığı mecaz anlamlı sözcüğün ‘kız-’ fiili olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerinin bazen kendilerine sinirlenip kızdığını ifade etmişlerdir. Yaşları itibarıyla bilişsel olarak henüz somut düşünceden soyut düşünce evresine tam anlamıyla geçemedikleri için mecaz anlamlı sözcük kullanımının az olduğu görülmektedir. Öğrencilerin mecaz anlamlı sözcükleri az kullanmalarının bir diğer nedeni deyimleri ve anlamlarını bilmemek yahut nerede nasıl kullanacağını bilmemek olabilir. Deyimlerden az yararlandıkları görülen 5. sınıf öğrencilerinin; az sözle çok şey anlatmaya yarayan, milli söz varlığı ürünlerimizden olan deyimleri seviyelerine uygun metinlerle, diyaloglar oluşturmak yoluyla zihinsel olarak yapılandırılmaları ve işlevsel olarak söz hazinelerine eklemeleri sağlanmalıdır. Sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlam olan mecaz anlam duyu ve düşüncelerimizi daha etkin olarak ifade etmemizi sağlar. Mecazlarla

bezenen bir yazılı ürünün öğrencilerin iç dünyalarını daha renkli, daha kuvvetli şekilde yansıtacağı şüphesizdir.

Tablo 5

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Terim Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Oruç, Ezan	3
2	Namaz, İftar, Futbol, Basketbol	2
3	Sahur, Pansuman, Noktalama İşareti, Lazer, Kuran, Kpop, İmam, Hafız, Fen, Dua, Antrenman, Abdest	1

Tablo 5 incelendiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin kullandıkları terim anlamlı sözcüklerin çok az olduğunu görülmektedir. Bir bilim, sanat, spor, meslek alanına ait sözcükler olan terim anlamlı sözcükler dilimiz açısından önemlidir. Öğrencilerin Ramazan ayında uygulama yapılmasından dolayı dini terimleri kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin sanat ve bilime dair terimsel sözcük hazinelerinin olmaması düşündürücüdür. ‘Kpop’ Kuzey Kore müziği anlamına gelen bir terim olduğundan kültürel etkileşimin yansımaları da görmekteyiz. Bu durum 21. Yüzyılda iletişimin gelişmesi yoluyla gerçekleşen küreselleşmenin bir örneği olarak gösterilebilir.

Tablo 6

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Somut Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Anne	97
2	Aile	88
3	Gün	71
4	Baba	63
5	Ev	54
6	Okul	41
7	Kardeş, Abla	34
8	Yemek	31
9	Çocuk	25
10	Arkadaş	21
11	Abi	20
12	Karınca, Araba	15
13	Saat	14
14	Top	11
15	Çay, Sabah	9
16	Lunapark, Ateş böceği	8
18	Ses, Kedi, Kahvaltı	7
19	Park, Karne, Hoca, Hediye, Ders, Ağustos Böceği, Amca,	6
20	Telefon, Oğul, Kız, Kuzen, Kapı	5
21	Yol, Yıl, Sınıf, Oda, Masa, Kitap, Gün, Akşam, Akrama, Adam	4
22	Öğretmen, Yenge, Gemi, Sofra, Piknik, Para, Lazer, Davulcu	3
23	Ödev, Çiçek, Yedi, Yazlık, Yatak, Uçak, Teyze, Televizyon, Tatil, Tamirci, Polis, Parmak, Oyuncak, Mutfak, Maç, Kıyafet, Kupa, Komşu, Hastane, Gece, Film, Eşya, Erkek, El, Dost, Dede, Kamera, Bisiklet, Bilet, Bahçe, Babaanne	2
24	Şekil, Şarkı, Ütü, Üst, Örtü, Çikolata, Çekirdek, Çanta, Yüz, Yuva, Yiyecek, Yeğen, Yaz, Yara Bandı, Yan, Kadife, Tren, Terlik, Tatlı, Sınav, Süpürge, Soğuk, Sohbet,	1

Siyah, Saç, Sayfa, Salon, Salon, Resim, Renk, Pazar, Makarna, Pamuk şeker, Ortaokul, Orman, Dokuz, Mısır, Saat, Ay, Merdiven, Pazar, Makine, Madalya, Kısır, Köy, Kuran, Korku, Koca, Kelebek, Kek, Kavga, Kar, Kamera, Kafa, Kadın, İnsan, İlaç, İki, Kişi, Hayvanat Bahçesi, Hava, Hanım, Hala, Güneş, Gondol, Giysi, Gitar, Fırıncı, Eş, Ekmek, Ebeveyn, Dışarı, Adet, Dönme Dolap, Dondurma, Dolap, Doktor, Diş, Dizi, Büyükbaba, Börek, Bulaşık, Bisküvi, Bir, Bilgisayar, Beş, Beyaz, Ben, Baş, Banyo, Atlı Karınca, Anneanne, Ay

Somut sözcükler; görmek, koklamak, tatmak, dokunmak, duymak gibi beş duyu organımızdan en az biriyle algıladığımız sözcüklerdir. Tablo 6 incelendiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sık kullandıkları somut sözcükler başta ‘anne’ olmak üzere aile ve akraba üyeleri, yakın çevresindeki varlıklar ve nesnelere oluşmaktadır. 5. sınıf öğrencileri, 10-11 yaş aralığında oldukları için Piaget’in zihinsel gelişim evrelerinden somut işlemler evresinin (7-11) son dönemindeyler. Bu dönemin özelliği olan “şimdi ve burada” fiziksel gerçeklik algısını seçtiği sözcükleri yakın çevresinden seçmesiyle yansıttığı görülmektedir.

Tablo 7

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Soyut Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Sevgi	27
2	Oyun	16
3	Mutluluk	13
4	Saygı	12
5	Güven	9
6	Mutluluk	8
7	Zaman	7
8	Huzur, Hayat, Güzel	6
9	Heyecan, Birlik, Beraberlik	5
10	Vakit, Sevinç, Harika, Kavga, Bayram	4
11	Toplum, Değer, Kardeşlik, İyi, Duygu, Değer	3
12	Şans, Üzüntü, Ödev, Yıl, Yasa, Yardım, Türkçe, Süre, Proje, Olay, Neşe, Merhamet, Kavram, İş, İyilik, İnat, Heyecanlı, Gezme, Gezi, Dürüst, Durum, Dostluk, Barış, Arkadaş	2
13	Şehir, İlgi, Şaka, Özlem, Özgüven, Önem, Zengin, Yaş, Yalnızlık, Yalan, Uyku, Umut, Temmuz; Temizlik, Sır, Sıkıntı, Sohbet, Sevgili, Yedin, Sevmek, Sağlık, Sakinlik, Sabır, Romantik, Rahat, Nefret, Mesut, Kötülük, Korku, Kişi, Akraba, Karakter, İsim, İnanç, İlgi, Huzurlu, Selam, Hile, Hikaye, Hayal, Hastalık, Hasret, Güzellik, Güven, Fikir, Eğlenmek, Eğlence, Etkinlik, Empati, Edep, Düşünce, Dürüstlük, Disiplin, Dilim, Dikkatsizlik, Derece, Çaba, Bölüm, Başarı, Adet, Ayrılık, Düşünmek, Yıl, Allah, Akıl, Reklam	1

Beş duyu organında hiçbiri ile algılanamayan sadece zihinde var olan kavramlar soyut kavramlardır. Tablo 7 incelendiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin kullandıkları soyut anlamlı sözcüklerin somut anlamlı sözcüklerden nicelik ve çeşit yönünden az olduğu görülmektedir. Yaş grubu itibarıyla bu öğrencilerin somut işlemler döneminin son evresinde olmaları ve bilişsel olarak soyut düşünme becerisini henüz edinmemeleri bu durumun sebebi olabilir. Sık kullandıkları soyut kavramlar ise hayatın içinde, aile ve yakın çevresinden öğrendikleri, hissettikleri en temel kavramlar olan ‘sevgi, saygı, güven, mutluluk, oyun’ gibi kavramlardır.

Tablo 8

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Nicel Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Bir	76
2	Beşinci	5
3	Üç, Yüz	4
4	Beş, Yedi	3
5	Üçüncü, Ağır, İki, Dokuz	2
6	Üç Buçuk, Yirmi Dört, Yirmi, Tek, Onuncu, Saat Dokuz, Saat Yirmi İki, Saat On Bir, On Sekiz, On Bir, On Beş, İlk, İkinci, İkişer, Dört Kişilik, Dört Buçuk, Dört, Büyük, Uzak, Saat Dört, Geniş, Birinci, Uzun, Bir Buçuk, Altı, Dört Saat	1

Nicel anlamlı sözcükler, sayılabilen, ölçülebilen sözcüklerdir. Tablo 8 incelendiğinde 5. sınıf öğrencilerinin en çok kullandığı nicel anlamlı sözcük “bir” sözcüğü olmuştur. Asıl sayı sıfatı olarak varlıkların ve nesnelerin sayısını genellikle ‘bir’ sayısı ile belirtmişlerdir. Öğrenim gördükleri sınıf kademesi olduğu için ‘beşinci’ sözcüğünü de sık kullandıkları görülmüştür. Diğer yandan nicel ifadeleri yaş, saat ve para miktarını belirtirken kullanmışlardır. ‘Büyük, uzak, ağır, geniş’ gibi nicel ifadelere az da olsa yer verdiklerini görmekteyiz.

Tablo 9

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Nitel Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Güzel	17
2	İyi	7
3	Harika	5
4	Mutlu, Büyük	4
5	Kötü	3
6	Zengin, Küçük, Dürüst	2
7	Zor, Siyah, Beyaz, Yeni, Yaşlı, Sarı, Ufak, Sıradan, Sevinçli, Sevgili, Yepyeni, Sevimli, Romantik, Pamuk, Neşe, Mükemmel, Mesut, Merhametli, Mavi, Kısa, Korkulacak, Kavgacı, Huzurlu, Hoşgörülü, Garip, Eğlenceli, Eski, Edepli, Candan, Başarılı, Başarısız, Açık	1

Varlıkların nasıl olduklarını, sayılamayan, ölçülemeyen özelliklerini ifade eden sözcükler nitel anlamlı sözcüklerdir. Tablo 9 incelendiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin varlıkları daha çok ‘güzel, iyi, harika, mutlu’ diye nitelendirmeleri hayata dair olumlu bir algıya sahip olduklarını göstermektedir. 5. sınıf öğrencileri varlıkları nitelerken renklerden ve şekillerden daha az yararlanmış, o varlığın kendilerinde yarattığı algı ve hisle nitelendirmişlerdir.

Tablo 10

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Gerçek Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Aile	78
2	Anne	75
3	Baba	69
4	Gün	54
5	Git, De	51
6	Bir	43
7	Ben	40
8	Ev	39
9	Kardeş	34
10	Numara, Yemek	31
11	O, Gel	30
12	Okul	29
13	Arkadaş	25
14	Var	23
15	Çocuk, Al	21
16	Yen, Bin	20
17	Yap	19
18	Sevgi	18
19	Zaman, Söyle, Başla, Yıl	17
20	Biz, Abi	15
21	Sonra, Kız	14
22	Sev, İste	13
23	Yok, Bak	12
24	Telefon, Kuzen, Kavga, Gir, Deniz	11
25	Çık, Güven, Daha, Araba, Abla	10
26	Şey, Yüz, Saat, Paragraf, Onlar, Mutluluk, Mutlu, Konu, İş, İnsan, Anla	9
27	Çalış, Sarılı, Sor, Polis, Hazırla, Geç, Anlat	8
28	Yaşa, Sabah, Saygı, Oyun, Oyna, Olay, Güven, Filmi, Ders, Tane, Ara	7
29	Çağrı, Çağırıştır, Çay, Uyan, Tatil, Oğul, Otur, Kıyafet, Koş, Konuş, İki, Huzur, Hayat, Göz, Gör, Gez, Düşün, Gün, Bul, Bir	6
30	Ödev, Yatak, Ver, Var, Tüm, Sınıf, Söz, Sarıl, Salon, Oda, Küçük, Kitap, İç, İyilik, Hoca, Fazla, El, Dışarı, Dön, Duygu, Devam et, Dede, Bugün, Birlikte, Reklam	5
31	Şarkı, Öğretmen, Önce, Yat, Yardım, Yapma, Tartış, Sınav, Sorun, Soru, Sokak, Sofra, Beden, Sinema, Personel, Ortam, Koy, Kork, Kapı, Kalk, Hisset, Kişi, Onu, Hep, Hayvan, Hastane, Hala, Hafta sonu, Güzel, Götür, Gezmek, Farklı, Dönem, Diye, Bırak, Bin, Bil, Kişi, Akşam, Akraba	4
32	Şaşı, Üzgün, Çıkış, Çanta, Zorbalık, Yıl, Yuva, Yeğen, Yeni, Yaş, Yanlış, Uzun, Uzak, Ulaş, Tutanak, Teyze, Taraf, Tane, Tam, Sıra, Sür, Sülale, Sohbet Et, Ses, Sarma, Sar, Proje, Pano, Oğul, Oynama, Oluşum, Olan, Oku, Değil, Neden, Mutsuz, Mutlu Ol, Masa, Lunapark, Köy, Kötü, Korku, Kimse, Kes, Kendi, Kazan, Kavram, Kavga, Kahvaltı, Kafa, Hediye, Hayal, Hata, Ve, Ekmek, Dövme, Duyu, Durum, Destek, Kamera, Büyüt, Bütün, Yani, Boş, Biraz, Baş, Baskı, Ağız, Ağla, Aç, Aynı, Saat, Sanat, Arka, Dakika, Alış Veriş, Altı, Akıl	3
33	Şekil, İlgi, Israr, Üst, Öğrenci, Öğren, Özellik, Önemli, Çarşamba, Çalışma, Çal, Zıt, Zor, Zaten, Yıkama, Yorgun, Yine, Yetimhane, Yaz, Yavru, Yardım, Yaklaşma, Video, Varlık, Uzaklaşma, Uyku, Uyandır, Türkçe, Tuttur, Teşekkür, Tekrar, Tebrik, Taş, Tanı, Takdir, Sıkıntı, Sıcacık, Sürekli, Stres, Soğuk, Sonuç, Sonunda, Sohbet, Sinirlen, Saniye, Seslen, Sebep, Sakin, Sahip, Sadakat, Paylaşım, Saat, Açık, Nokta, Nasıl, Mutsuzluk, Mutfak, Merhamet, Merak Et, Pazar, Lise,	2

Kız, Kurtar, Komiser, Kol, Koku, Kişi, Kelime, Kayıp, Kaybet, Katıl, Karşılaşma, Karakol, Kapat, Kapan, Kal, Kadar, İşte, İçeri, İç, İzmir, İzlemek, İzle, İtiraf Et, İstanbul, İnan, İlkokul, İlk, İlgi, İle, İkna Et, Huzurlu, Gün, Hiç, Heyecanlı, Heyecan, Hepimiz, Hemen, Hazır, Hava, Harcama, Haber, Kurbanlık, Güvenlik, Giyinen, Gitce, Geç, Gezi, Gerçek, Geri Dön, Gerek, Genel, Gece, Gazete, Eşya, Eğlence, Eğlen, Evet, Erken, Ehliyet, Efe, Düşünce, Dürüstlük, Doğum Günü, Doğru, Dostluk, Dinle, Değiştir, Demek, Davran, Davet Et, Dal, Cümle, Ceza, Cevap Ver, Bura, Buluşma, Bozuk, Bit, Birlik, Bildirim, Biberon, Beş, Beğen, Beraberlik, Bekle, Beden, Bazen, Bayramlaşma, Bakma, Bahset, Açık, Artırma, Artık, Apartman, Anneanne, Anlayış, Amca, Alma, Etkinlik, Ailecek, Adam Şöyle, Şikayet Et, Deneyimli Ol, Işık, Israr Et, Üzüntü, Üzeri, Üye, Üret, Üniversite, Öğütücü, Özür Dile, Özsaygı, Özle, Özgüven, Ötme, Öpücük, Önder, Ön, Ölmek, Öl, Ödenmiş, Çıkış, Çıkarken, Çıkan, Çık, Çoğul, Çocuk, Çiğ Köfte, Çiçek, Çitle, Çikolata, Çiftlik, Çekirdek, Çağırma, Çağırış, Çatışma, Çatal, Çarp, Çalma, Çabala, Ân, Zihin, Zengin, Zarar Gel, Zarar, Zaman Geçir, Yılmaz, Yıkılır, Yıkamayıp, Yüzüş, Yükseklik, Yüksek, Yönel, Yurt, Yorumla, Yorgunluk, Yollamak, Yol, Yolculuk, Yol Açık, Yemek, Yiyecek, Yetiş, Yetim, Yenge, Yemek Yeme, Yemek Ye, Yeme, Yaşama, Yaşadık, Yayla Çorbası, Yavaş Yavaş, Yatış, Yatan, Yasak, Yarı, Yardımlaşma, Yardımcı Ol, Yardım Kol, Yapmak, Yapacak, Yanında Ol, Yanık, Yalnız, Yalan Söyle, Yakın, Vedalaş, Vazo, Buhar, Valiz, Vakit, Uğultu, Karne, Uzak Dur, Uyu, Unutma, Unutkanlık, Tükendi, Tuz, Tutukla, Tut, Tren, Tost, Topla, Değiştir, Üst, Terapi, Teneffüs, Telaşlı, Teknoloji, Tekerlek, Tek, Tehdit, Taşın, Tavan, Tatlı Ol, Tatlı, Tanışma, Tanıt, Tanıma, Tanı, Bit, Tamir, Tamamen, Tamam, Takip Et, Tabi, Sırt, Sır, Sıkıl, Sıcak, Süre, Söz Ver, Sözlük, Kelime, Konuşmacı, Söyle, Sönme, Suç, Güneş, Su, Stres, Sorulduğunda, Sonraki, Somurtkan, Sinir, Silah, Sevmedik, Sevinç, Sevin, Sevdik, Sessizlik, Şer, Sefer, Saniye, Sebze, Sağlık, Salla, Harika Ol, Harika, Saygı Duy, Sarmala, Sanlı, Sana, Samimiyet, Samimi Ol, Gürültü, Sallan, Salla, Sakla, Sakince, Sahur, Sahi, Sadece, Ruhsat, Ruhsal, Ramazan, Eksiklik, Rahat, Puan, Psikolojik, Olumlu, Plan, Piknik, Peş, Benzin, Pek, Pazar, Paylaşım, Ödeme, Patla, Patates Kızartması, Makarna, Parça, Param Parça Ol, Pamuk Şeker, Oyun Oyna, Oyuncak, Oturmak, Ortaya Çık, Ortalık, Ortalama, Orman, Onarıırken, Olmak, Olduğundan, Zaman, Olduğu, Olduk, Olarak, Yaşında, Odaklan, Odak, Neden, Dokuz, Ağ, Neden Ol, Naz, Müzik, Müze, Mutluluk, Mutlu Et, Muhabbet Et, Muhabbet, Yanlış, Miraç, Meyve, Mesut, Mesele, Mesaj, Merhaba, Manşet, Manzara, Mangal, Malzeme, Mahalle, Maddi, Kış, Kış, Değişken, Kızmak, Kısıtlanma, Kısıtlama, Kısım, Kıskaç, Kısacası, Kırıl, Küfür Et, Kuş, Kuzu, Kutlama, Kutla, Kurşun, Kurtul, Kulak Misafiri Ol, Kulak, Korkut, Korkma, Kork, Koronavirüs, Banyo, Konum, Kontrol, Kirala, Kimsesizlik, Kilit, Kibar, Keşke, Keyifli, Kedi, Kaç, Kaygı, Kat, Kast Et, Kase, Karşı Çık, Karşılama, Karış, Kardeşlik, Kararlaştır, Karar, Kapıl, Kaos, Kantin, Kan Bağı, Kana, Kamp Yapma, Kamera, Kalp, Kalma, Yatak, Kalabalık, Kafa Salla, Kadın, Kadro, Yemek, İş Birliği, İzlet, İzleme, İzin Ver, İzin, İtfaiyeci, İsterken, İstek, İsabet Et, İrkil, İnternet, İnandırma, İmren, İlgi Çek, İlgi, İlaç, İlan, İkrâm Et, İkisi, İhtiyaç, İftar, İptal, Hızlı, Hızlan, Hız, Huzurlu Ol, Huysuz, Hoş Gel, Hoş Bul, Hoş Al, Hiçbiri, Onun, Heyecanlan, Her Zaman, Hepsi, Hepimizi, Hazırlık, Hazırlama, Harçlık, Hareket Et, Harbi, Gün, Köy, Hallet, Hak ver, Haklı, Hafta, Güven, Gürültü, Güneşli, Gülücük, Göz Yaşı, Gösteri, İzleme, Görev, Donanım, Gururlan, Gidiş, Giriş, Giderken, Giden, Geç Kal, Geçirme, Geçiş, Saat, Gezdir, Geri, Genç, Geniş, Genelde, Gelmek, Gelme, Gelirken, Gelince, Gele Bil, Jel, Fısılda, Futbolcu, Futbol, Fotoğraf, Biçim, Fiyat, Fedakarlık, Fedai, Fark Et, Fark, Hayran, Eğlendir, Eğitim, Ev Yemeği, Evlen, Evlatlık, Evlat Edin, Evdeki, Çevre, Espri, Eski, Tane, Endişe, Empati, Emek, Ekran, Eda, Düşünürken, Düşüne Düşüne, Düşme, Düş, Dürüst, Dünya, Dönüş, Dönme Dolap, Döner, Duyuldu, Dur, Doğ, Dost, Domates, Dolaşırken, Tur, Doktor, Değerlendirme, Değer, Deyince, Destekçi, Dertleşmek, Dert, Der, Deneme, Defa, De, Bu, Dayanışma, Davul, Davranış, Hareket, Davetli, Danışan, Dakika, Daire, Ciddi, Ceza Ver, Cevap, Cehennem, Çalış, Cadde, Brak, Poz, Terk Edilmiş, Büyüyünce, Büyüten, Büyü, Büyük, Bölüm, Bunlar, Buluştur, Boğulacak,

Bittiğinde, Bisiklet, Çok, Bir Sürü, Birbirini, Bir, Bilgisiz, Bey, En İyi, Benzin, Bekleme, Bebeklik, Başvuru, Başlangıç, Başarılı, Başarı, Kısıtlama, Bağ, Bayıl, Bayram, Tabandır, Bavul, Baskıcı, Barış, Muz, Balık, Balkon, İzlerken, Bahçe, Babanne, Aşk, Ağlayarak, Ağlama, Ağaç, Açıklan, Açıkla, Açık, Açtığına, Aç Ol, Çiçekken, Aç, Azim, Az, Ayrıl, Ayrı, Ayran, Aylin, Ayak, Ay, Atla, Ateş, Astım, Aslında, Arkadaşlık, Aradaki, Arası, Aramak, Antalya, Anlatım, Anlatmak, Anlama, Ankara, Anal, Amaç, Alışveriş Merkezi, Alt, Alan, Alabil, Akvaryum, Acık, Acaba, Abdest.

Tablo 10 incelendiğinde ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin en sık kullandığı gerçek anlamlı sözcükler aile ve ebeveynler başta olmak üzere yakın çevresini ifade eden sözcükler olmuştur. 8. sınıflarda da 5. sınıflarda olduğu gibi 'git-, gel-, de-' eylemleri sık kullanılırken 'oyna-' eyleminin sayısında ve oyunla ilgili kavramların azlığında dikkat çekici bir azalma görülmüştür. Yazılı ürünlerdeki gerçek anlamlı sözcük sayılarına baktığımızda 5. sınıfların 3.518 sözcük ile daha fazla gerçek anlamlı sözcük kullandığı görülmüştür. 8. sınıf öğrencileri ise 2.956 gerçek anlamlı sözcük kullanarak 5. sınıfların gerisinde kalmıştır. Bunun nedeni olarak içinde buldukları yaş itibarıyla soyut ve mecaz ifadelerle duygu ve düşüncelerini ifade ederken daha çok yer vermeleri gösterilebilir.

Tablo 11

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Mecaz Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Aklına gel,	4
2	Şok ol, Kırıl, Düş, Baskı	3
3	Öğüt Ver, Çık, Zorunda Kal, Vakit Geçir, Sert, Saygı duy, Savrul, Sakin, Kırgın, Kulak Misafiri Ol, Karar Ver, Haber Ver, Fikir Ayrılığı, Boşluk, Arkasında Dur, Aklında Kal	2
4	Üstesinden Gel, Sinir Gel, Ümidi Kırıl, Önem Ver, Zile Bas, Zehir Et, Zarar Gel, Zaman Geçir, Yol Al, Yerine Koy, Yenik Düş, Yargıla, Yansıt, Yakın, Ver, Uzak, Uykusunu Al, Tıkıştır, Tatlı, Tat, Tamamlanmış, Takmadan, Sır Küpü, Sık, Sıcaklık, Sıcak, Süz, Söz Ver, Sevgi Dolu Göz, Sevgi, Sert Bir Dil, Salla, Ruh Eşi, Rahat Ol, Nokta, Merak Et, Mahsur Kal, Kızgın, Kıymet Ver, Kıymak, Korkunun Bedeni Sarması, Karşı Çık, Karşıla, Karışık, Karış, Karın Doyur, Kapı Çal, Kan Bağı, Kafaya Tak, İzin Ver, İsyan Çıkar, İsyan et, İrtibatı Kes, İlgi Çek, İleri Git, İftira At, Hızlı Çık, Güven Ölç, Gözüne Kestir, Gözü Dol, Göz Yum, Göz Kulak Ol, Göz Göze Gel, Gösteren, Gerçek, Geniş, Fotoğraf Çek, Fikir Ver, Emek Ver, Eksik Ol, Doldur, Değer Ver, Destek Ol, Destek Al, Destek Çık, Ders Çıkar, Ders, Dağıl, Dayanamama, Dayak Ye Damga Vur, Dalga Geç, Dal, Canı Yan, Canına Kıy, Bırak, Büyük, Buruk, Birlik Ol, Kutu, Kavgacı, Başına Bir Şey Gel, Bağlı Ol, Bağlı, Bağlantı, Bastır, Ballandır, Aç, Atıştır, Artist, Arka, Ara, Yıl, Ant İç, Alt Tarafı, Adım At, Abdest Al	1

Tablo 11 incelendiğinde ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin en çok kullandığı mecaz anlamlı sözcük 'aklına gel-' dir. Ergenlik dönemi zamanlarının önemli bir dilimini kaplayan hayal kurma eyleminin bir yansıması olduğu söylenebilir. 5. sınıflara oranla mecaz söylemlerde deyimlerden daha çok yararlandıkları görülmüştür. Bu durum yaşları ve sınıf seviyelerindeki artışların ve bilişsel gelişimlerinin söz hazinesine yansıması olarak değerlendirilebilir. Ergenlik etkisiyle yaşanan duygusal çalkantılar 'kırıl-, baskı, savrul, boşluk, isyan et-, irtibatı kes, korkunun bedenini sarması, fikir ayrılığı' gibi ifadelerle yansımıştır. Ebeveyn ve otoriteye itaat etmekte zorlanan öğrencilerin akranlarıyla daha yakın ilişkiler kurduklarını yazılı ürünlerine 'destek destek çık-, destek ol, birlik ol' gibi ifadelerle yansıtmışlardır.

Tablo 12

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Terim Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Abdest	2
2	Futbol, Stres, Seccade, Sahur, Ramazan, Oruç, Namaz, Müzik, LGS, Koronavirüs, İnternet, İlaç, İftar, Antrenman, Eğitim, Ramazan Davulu, Cehennem, Astım, İnkılap, Dua	1

Tablo 12 incelendiğinde ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kullandıkları terim anlamlı sözcüklerin toplamı 22'dir. 5. Sınıf öğrencileri toplamda 26 terim anlamlı sözcük kullandığı düşünülürse bu sayının çok az olduğu görülmektedir. Terim anlamlı sözcüklerin neredeyse tamamını dini terimler oluşturmaktadır ve bunların da çoğunu imam hatip ortaokulu öğrencileri kullanmıştır. Sanat, bilim ve spor terimi olarak yalnızca birer öğrenci 'futbol, müzik' terimlerini kullanırken birer öğrenci de öğrencilerin 8. Sınıfta girecekleri Liselere Geçiş Sınavı (LGS) ve dünyayı etkisi altına alan 'koronavirüs' terimini kullanmıştır. Bu sonuç öğrencilerin maruz kaldıkları günlük, güncel dile ilişkin durumun hayatlarında yarattığı dile ait anlamlı farklılığı ortaya koymaktadır.

Tablo 13

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Somut Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Anne	69
2	Aile	61
3	Baba	53
4	Gün	45
5	Ev	34
6	Yemek	28
7	Kardeş	26
8	Okul	24
9	Çocuk	20
10	Arkadaş	19
11	Kuzen, Abi	12
12	Telefon, Para	9
13	Araba	8
14	Yan, Kız, Abla	7
15	Çay, Yatak, Saat, İnsan	6
16	Yol, Yer, Sınıf, Sabah, Hoca, Dede	5
17	Yüz, Yok, Sokak, Sofra, Kitap, El, Ders	4
18	Öğrenci, Yeğen, Tutanak, Teyze, Soru, Ses, Polis, Oğul, Oda, Not, Masa, Kapı, Kahvaltı, Kafa, Hediye, Hayvan, Hava, Hastane, Hala, Eşya, Ekmek, Amca	3
19	Şarkı, Üst, Öğretmen, Çanta, Yetimhane, Var, Uyku, Taş, Tatil, Söz, Sarma, Salon, Lunapark, Lise, Konu, Kol, Koku, Kişi, İç, İzmir, İzlemek, İki, Güvenlik, Gürültü, Göz, Film, Efes, Dışarı, Dost, Dinle, Deniz, Cam, Beden, Ağız, Apartman, Anneanne, An, Akşam, Akraba	2
20	Şekil, Işık, Yıl, Üye, Öğretmen, Ötme, Öpücük, Ön, Ödev, Çık, Çiçek, Çikolata, Çiftlik, Çekirdek, Çağırma, Çatışma, Çatal, Zil, Zaman, Yılmaz, Çim, Yenge, Yemek	1

Yeme, Yaşa, Yaz, Yayla Çorbası, Yavru, Yasak, Yarı, Yakın, Video, Vazo, Varlık, Uğultu, Uzak, Kullanıcı, Tuz, Tren, Tost, Üst, Teknoloji, Tekerlek, Tavan, Tatlı, Taraf, Tanışma, Sırt, Sıra, Sınav, Sıcacık, Sözlük, Söyle, Sönme, Su, Sonuç, Oğul, Sinema, Silah, Sessizlik, Saniye, Sebze, Sarılmak, Sana, Gürültü, Ruhsat, Puan, Plan, Benzin, Personel, Pazar, Patates Kızartması, Makarna, Parça, Pano, Pamuk Şeker, Oyuncak, Oyun, Ortam, Orman, Onlar, Olmak, Oku, Kişi, Dokuz, Müze, Mutlu, Mutfak, Yanlış, Miraç, Meyve, Mesut, Pazar, Manzara, Mangal, Malzeme, Makine, Kış, Köy, Kuş, Kutlama, Kurşun, Kurtarmak, Kulak, Koy, Korkmak, Korkma, Konum, Kilo, Kilit, Kedi, Kağıt, Kayıp, Kavga, Kase, Karşılama, Kaçak, Karakol, Kamp, Kamera, Kalp, İş, İçeri, İzlet, İzle, İtfaiyeci, İlkokul, İlaç, Hakan, Hazır Yemek, Hayat, Köy, Hafta Sonu, Hafta, Haber, Götürmek, Git, Giriş, Gez, Geniş, Dev, Gece, Gazete, Futbolcu, Futbol, Biçim, Hayran, Evlilik, Evlatlık, Erken, Ekran, Ehliyet, Dönme Dolap, Dönem, Doğum Günü, Domates, Doktor, Davul, Gün, Ceza, Cevap, Cadde, Ayakkabı, Büyüt, Bölüm, Burada, Boğul, Bisiklet, Birlik, Birader, Bin, Biberon, Benzin, Ben, Baş, Bayılmak, Bavul, Bas, Balkon, Bakma, Bahçe, Babanne, Ağaç, Ayır, Ayrın, Aylin, Ayak, Atla, De, Arka, Yıl, Antalya, Alış Veriş Merkezi, Ay, Adam, Reklam

Tablo 13 incelendiğinde ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin somut sözcük kullanımının sayıca 5. sınıf öğrencilerinden fazla olduğu görülmektedir. Ortaokul kademesinin son düzeyi olan 8. sınıfta öğrencilerin beş duyu organından en az biriyle algıladığı somut varlıkları ifade ettikleri söz hazinelerinde arttığı görülebilir. Bilişsel düzeyleri somut işlemler dönemi olan 7-11 yaş aralığını geçen ve 12-14 yaş aralığında olan 8. sınıf öğrencilerinin sık kullandıkları somut sözcükler, her ne kadar yakın çevresiyle ilgilidir. Ayrıca 8. sınıf öğrencilerinin birbirinden farklı alanlarda var olan birçok somut sözcüğü kullandığı görülmektedir.

Tablo 14

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Soyut Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Sevgi	23
2	Zaman	15
3	Güven	13
4	Saygı, Mutluluk	10
5	Olay, Huzur, Hayat, Güzel, Duygu	5
6	Mutlu, Korku, İyilik, Baskı	4
7	İlgi, Zorbalık, Stres, Sev, Sadakat, Proje, Huzurlu, Heyecan, Hayal, Hata, Dürüstlük, Destek	3
8	Yıl, Vakit, Sıkıntı, Mutsuzluk, Kötü, Keyifli, İyi, Hafta Sonu, Kurbanlık, Gerçek, Eğlen, Dostluk, Boşluk, Birlik, Beraberlik, Başarı, Barış, Akıl	2
9	Şekil, İsrar, Üzüntü, Hüzün, Ünlü, Öz Saygı, Özlem, Özgüven, Özellik, Ebeveyn, Çözüm, Çocuk, Çatışma, Zor, Zihin, Zarar, Yorgunluk, Yetenekli, Yerine Köy, Yaşlanmak, Şefkat, Yardımlaşma, Yalan, Varlık, Unutkanlık, Türkçe, Temizlik, Telaşlı, Tavsiye, Takdir, Sır, Sınav, Sıcaklık, Sıcak, Süre, Söz, Suç, Stres, Sorun, Soru, Sevinç, Sessizlik, Sebep, Sağlık, Samimiyet, Sakin, Sahur, Sahip, Saçmalık, Rüya, Ruh Eşi, Ramazan, Eksiklik, Olumlu, Paylaşım, Oyun, Mutsuz, Mutluluk, Muhabbet, Merhamet, Merak, Küçüklük, Korumacı, Kork, Kimsesizlik, Kaygı, Kardeşlik, Karar, Kaos, Kan bağı, Yemek, İç, İş Birliği, İzin, İstikrar, İstek, İnanç, İlgi, İhtiyaç, İftar, Hüzün, Gün, Onun, Heyecanlı, Hafta, Güven, Güvenlik, Güvenli Ol, Güven, Gariplik, Eğlence, Eğitim, Taktir, Endişe, Empati, Emek, Düşünce, Düşün, Dönem, Değerlendirme, Değer, Dert, Ders, Dayanışma, Cömert, Ciddi, Buruk, Bozuk, Bebeklik, Başına Bir Şey Gel, Kısıtlama, Bağ, Bayramlaşma, Bayram, Baskıcı, Adet, Azim, Ay, Arkasında Dur, Arkadaşlık, Anlayış, Amaç	1

Tablo 14 incelendiğinde 8. sınıf öğrencilerinin duyu organlarıyla algılanamayan sadece zihinde var olan soyut kavram kullanma sıklığının 5. sınıflardan fazla olduğu görülmektedir. Ortaokul 5. sınıf öğrencileri 272 soyut anlamlı sözcük kullanırken 8. Sınıf öğrencileri 307 soyut anlamlı sözcük kullanmıştır. Bilişsel olarak soyut işlemler döneminde olan 8. sınıf öğrencilerinin sık kullandıkları soyut anlamlı sözcüklerin başında ‘sevgi, güven, mutluluk, huzur’ gibi kavramlar yer almaktadır. Bunun yanında ‘kaos, baskı, suç, stres, sorun, inanç, zorbalık’ gibi ideolojik kavramların varlığı da görülmektedir.

Tablo 15

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Nicel Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Bir	54
2	İki	6
3	Tek, İlk	4
4	Açık, Beş, Altı	3
5	Dört Hafta, İkisi, İkinci	2
6	Çok, Yüksek, Yedinci, Üç Yaş, Tüm, Yüz Puan, On İki, Altıncı, On Yıl Otuz Gün, Fazla, Bütün, Boş, Bir Sürü, Birinci, Birer, Yedi Yaşında, Dört Yüz Seksen Beş Puan	1

Tablo 15 incelendiğinde nicel anlamlı sözcüklerin, toplamda 8. sınıfların 101 kez, 5. sınıfların ise 128 kez kullandığı tespit edilmiştir. 8. Sınıflarda da ‘bir’ sözcüğü en fazla kullanılan sözcük olurken sözcük sıklığı ve çeşidi bakımından 5. Sınıflardan daha az olduğu görülmektedir. Asıl sayı sıfatı olarak varlıkların ve nesnelerin sayısını genellikle ‘bir’ sayısı ile belirtmişlerdir. Diğer yandan nicel ifadeleri yaş ve zaman miktarını belirtirken kullanmışlardır. 8. sınıf öğrencilerinin ‘Birinci, ikinci, altıncı, yedinci’ gibi sıra sayı sıfatlarına yer verdiklerini görmekteyiz. Ayrıca 8. Sınıf öğrencileri için alacağı notun ve gireceği Liselere Geçiş Sınavındaki hedefledikleri puanın önemini yansıtan ‘yüz puan, dört yüz seksen beş puan’ gibi ifadeler de karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 16

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Anlamına Göre Nitel Sözcüklerin Frekans Dağılımları

Sayı	Kelime	Frekans (Sıklık)
1	Güzel	15
2	Küçük	9
3	İyi	7
4	Büyük	6
5	Mutlu, Bir	5
6	Kötü	4
7	Sevgili, Sakin, Farklı	3
8	Çok, Çirkin, Sıcak, Sıcacık, Son, Sevgili, Lezzetli, Huzurlu, Başarılı	2
9	Üzen, Ünlü, Ön, Çeşit Çeşit, Zor, Zevkli, Yüksek, Yorgun, Yeşillik, Yeni, Yaşlı, Yakın, Uzak, Unutulmaz, Tüm, Tatlı, Tarihi, Talihsiz, Sıkıntılı, Stresli, Soğuk, Somurtkan, Sinirli, Sevmediğim, Sessiz, Sert, Saygılı, Paylaşabileceğin, Olgun, Normal, Mutlu Eden, Meraklı, Kırgın, Koşulsuz, Korumacı, Keyifli, Hasta, İsteddiğimiz, Huysuz, Heyecanlı, Güçlü, Gerçek, Genç, Geniş, Fazla, Eğlenceli, Eski, Eksik, Düşünceli, Dürüst, Bütün, Bilgisiz, Beğendiğim, Aç, Az, Antik	1

Tablo 16 incelendiğinde ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin en sık kullandıkları ‘güzel ve iyi’ nitel anlamlı sözcükler 5. sınıf ile benzerlik göstermektedir. 5. Sınıflar toplamda 78 tane nitel anlamlı sözcük kullanırlarken 8. sınıf öğrencileri toplamda 134 adet nitel anlamlı sözcük kullanmışlardır. Nitel sözcük sayısında ve çeşidinde artış görülen 8. sınıfta öğrencilerin, fiilimsi konusunu öğrendikleri için fiilimsi ekleriyle türetilen ‘unutulmaz, somurtkan, sevmediğim, beğendiğim, mutlu eden’ gibi nitel sözcükleri de yoğun bir şekilde kullandıkları görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Anlamına göre söz varlığı kullanımı sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt probleme ait betimsel istatistikler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 17

Ortaokul 5. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Anlamına Göre Söz Varlığı Kullanım Düzeylerinin Farklılıklarının İncelenmesi

Kategoriler	Sınıf	N	Ort/Top. Sözcük Sayısı	S.S.	t	p
Anlamına Göre	5. Sınıf	75	69,00	38,07	1,434	0,154
	8. Sınıf	75	60,77	31,90		

** $p < 0,05$, t: Bağımsız Örneklem T Testi

Tablo 17 incelendiğinde ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin anlamına göre söz varlığı kullanım düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). İstatistiksel olarak bir anlam ifade etmese de elde edilen sonuçlara bakıldığında, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin, 8. sınıf öğrencilerine göre yaratıcı yazma çalışmalarında bir miktar daha fazla anlamına göre söz varlığı kullandığı görülmüştür.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Anlamına göre söz varlığı kullanımı cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt probleme ait bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 18

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetleri Özelinde Söz Varlığı Kullanım Düzeylerinin Anlamına Göre Farklılıklarının İncelenmesi

Kategoriler	Cinsiyet	N	Ort/Top. Sözcük Sayısı	S.S.	t	p
Anlamına Göre	Kız	40	72,08	36,29	0,745	0,458
	Erkek	35	65,49	40,26		

** $p < 0,05$, t: Bağımsız Örneklem T Testi

Tablo 18 incelendiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin cinsiyetleri özelinde anlamına göre söz varlığı kullanım düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). İstatistiksel olarak bir anlam ifade etmese de ortaokul 5. sınıf öğrencilerinden kız olanların, erkek olanlara göre yaratıcı yazma çalışmalarında bir miktar daha fazla anlamına göre söz varlığı kullandığı görülmüştür.

Tablo 19

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetleri Özelinde Söz Varlığı Kullanım Düzeylerinin Anlamına Göre Farklılıklarının İncelenmesi

Kategoriler	Cinsiyet	N	Ort/Top. Sözcük Sayısı	S.S.	t	p
Anlamına Göre	Kız	46	57,39	24,42	-1,038	0,305
	Erkek	29	66,14	41,03		

** $p < 0,05$, t: Bağımsız Örneklem T Testi

Tablo 19 incelendiğinde ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyetleri özelinde anlamına göre söz varlığı kullanım düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). İstatistiksel olarak bir anlam ifade etmese de ortaokul 8. sınıf öğrencilerinden erkek olanların, kız olanlara göre yaratıcı yazma çalışmalarında bir miktar daha fazla anlamına göre söz varlığı kullandığı görülmüştür.

Tablo 20

Ortaokul 5. ve 8. Sınıf Kız Öğrencilerinin Söz Varlığı Kullanım Düzeylerinin Anlamına Göre Farklılıklarının İncelenmesi

Kategoriler	Sınıf	N	Ort/Top. Sözcük Sayısı	S.S.	t	p
Anlamına Göre	5. Sınıf Kız	40	72,08	36,29	2,168	0,034**
	8. Sınıf Kız	46	57,39	24,42		

** $p < 0,05$, t: Bağımsız Örneklem T Testi

Tablo 20 incelendiğinde ortaokul 5. ve 8. sınıf kız öğrencileri özelinde anlamına göre söz varlığı kullanımı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p < 0,05$). Elde edilen sonuçlarda, ortaokul 5. sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin, 8. sınıfta öğrenim gören kız öğrencilere göre, yaratıcı yazma çalışmalarında daha fazla anlamına göre söz varlığı kullandığı görülmüştür. 5. sınıf kız öğrencilerin, anlamına göre; gerçek, mecaz, terim, somut, soyut, nicel, nitel anlamlı sözcükleri 8. sınıf kız öğrencilerinden daha fazla kullandığı görülmüş; söz varlığı kullanım düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır.

Tablo 21

Ortaokul 5. ve 8. Sınıf Erkek Öğrencilerinin Söz Varlığı Kullanım Düzeylerinin Anlamına Göre Farklılıklarının İncelenmesi

Kategoriler	Sınıf	N	Ort/Top Sözcük Sayısı	S.S.	t	p
Anlamına Göre	5. Sınıf Erkek	35	65,49	40,26	-0,064	0,949
	8. Sınıf Erkek	29	66,14	41,03		

** $p < 0,05$, t: Bağımsız Örneklem T Testi

Tablo 21 incelendiğinde ortaokul 5. sınıfta öğrenim gören erkek öğrenciler ile 8. sınıfta öğrenim gören erkek öğrenciler özelinde anlamına göre söz varlığı kullanımı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür ($p > 0,05$). Sınıf ve yaş düzeyleri dikkate alındığında beklenen anlamlı bir farklılığın oluşmadığı görülmektedir. İstatistiksel olarak bir anlam ifade etmese de ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören erkek öğrencilerin, 5. sınıfta öğrenim gören erkek

öğrencilere göre, yaratıcı yazma çalışmalarında bir miktar daha fazla anlamına göre söz varlığı kullandığı görülmüştür. Ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören erkek öğrencilerin anlamına göre gerçek, mecaz, terim, somut, soyut, nicel, nitel anlamlı sözcükleri; 5. sınıfa giden erkek öğrencilerden bir miktar daha fazla kullandığı görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bütün alt problemlerine dair elde edilen verilerin analizi neticesinde ulaşılan sonuçlar şöyledir:

Araştırmanın birinci alt problemi “Ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı ürünlerinde anlamına göre hangi sözcükler tercih edilmiştir?” sorusuna yönelik toplanan verilerin analizi sonucunda ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin en sık kullandığı gerçek anlamlı sözcükler her iki sınıf kademesinde de ailesi ve yakın çevresini ifade eden sözcüklerdir. 5. sınıfların 3.518 gerçek anlamlı sözcük kullanmasıyla 2.956 gerçek anlamlı sözcük kullanan 8. sınıfları geride bıraktığı görülmüştür. Bu durumun 5. sınıf öğrencilerinin sözcükleri anlamına göre mecazlı söylemlerden daha çok gerçek anlamıyla kullanılmalarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin yaş aralıkları göz önünde bulundurulduğunda daha çok somut düşünmenin ön planda olduğu söylenebilir. Bu yaş aralığındaki öğrenciler kavramsal düşünme ve çıkarımsal savurma gibi soyut işlemleri kapsayan bilişsel evreye ulaşmamış olabilir. 8. sınıftaki öğrencilerin yaş aralıkları göz önünde bulundurulduğunda bu öğrencileri soyut işlemler evresine ulaştıkları bu nedenle öğrencilerin yaş ve sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerde sözcükleri gerçek anlamıyla kullanım oranında düşüş yaşanabileceğini söyleyebiliriz. 5. sınıf öğrencileri genel itibarıyla deyimlerden, mecazlı söyleyişlerden beklenen seviyede yararlanmamıştır denilebilir. 8. sınıflar her ne kadar 5. sınıflardan daha fazla sayıda mecaz anlamlı sözcük kullansa da yine de beklenen seviyede deyimler, mecazlar, sanatlı söyleyişlerden yararlanmamışlardır. Yaş grubu itibarıyla daha çok duygusal zıtlıklar, otoriteye itiraz ve akranlarla sıkı ilişkiler içeren mecaz anlamlı ifadeler kullandıkları dikkat çekmektedir. Ayrıca soyut anlamlı sözcük kullanımı bakımından 5. sınıf öğrencileri 8. sınıfların gerisinde kalmıştır. Biyolojik yaş ve bilişsel gelişim evresi olarak daha ileride olan 8. sınıf öğrencilerinin soyut düşünme becerisi kazanmasından dolayı 5. sınıfların da kullandığı ‘sevgi, güven, saygı’ gibi temel soyut kavramlar haricinde daha üst bilişsel düzeyde ‘kaos, stres, zorbalık’ gibi soyut kavramlar kullandıkları görülmüştür. Sınıf kademesi arttıkça akranlar arasındaki fiziksel ve psikolojik şiddetin, dışlanmanın, hoş gitmeyecek, karşı tarafı rencide edecek hitapların, hakaretlerin kısacası akran zorbalığının şiddetinin arttığı bir gerçektir. Akran zorbalığı yaşayan kişilerin depresyon ve kaygı bozukluğu gibi psikolojik problemler yaşadıkları, intihar eğilimlerinin yüksek ve benlik saygılarının düşük olduğu (Kapçı, 2004); buldukları ortama, okula ait hissetmedikleri bilinmektedir. Bu durumda öğrenciler dilsel becerilere, okuldaki öğrenme etkinliklerine karşı olumsuz tutum sergileyebilir (İşci, 2022). 8. sınıf öğrencileri ‘kaos, stres, zorbalık’ gibi soyut kavramları kullanmalarının sebepleri arasında sınıf düzeyleri ilerledikçe artan şiddet ve akran zorbalığı gösterilebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Anlamına göre söz varlığı kullanımı sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Anlamına göre söz varlığı düzeyleri; gerçek, mecaz, terim, somut, soyut, nicel, nitel başlıkları altında incelenmiştir. Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik toplanan verilerin analizine göre anlamlı bir farklılaşma görülmesi de 5. sınıf öğrencilerinin anlamına göre söz varlığı düzeylerinin 8. sınıflardan bir miktar fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun nedenlerinden biri özellikle nicel anlam kısmında 5. sınıf öğrencilerinin ‘bir’ sözcüğünü çok fazla tekrar etmeleridir. Diğer yandan 5. sınıf öğrencilerinin bilişsel gelişim evrelerinden somut işlemler döneminde olmalarından dolayı sözcükleri soyut ve mecaz anlamlı kullanmaktan çok somut ve gerçek anlamlı kullanmalarıdır. 8. sınıf öğrencilerinin de kendilerinden beklenen düzeyde soyut ve mecazlı söyleyişlere yer vermemeleri, deyimlerden beklenen ölçüde yararlanmamaları bu durumun diğer nedenlerindedir. Ayrıca öğrencilerin

nicel anlamlı sözcük kullanımına bakıldığında, 5. sınıfların sayıca 8. sınıflardan daha fazla nicel anlamlı sözcük kullandıkları görülmüştür. Bunun nedeni 5. sınıfların ‘bir’ sayı sıfatını sıkça kullanmasıdır. 8. sınıfta ağırlıklı olarak not ifade eden sayılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi olarak 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı ve sınava yönelik eğitim anlayışına odaklanmaları gösterilebilir. Özellikle 8. sınıf öğrencilerinin “belirli bir bilgiyi bulma, metinle ilgili genel bir anlayış oluşturma, metni yorumlama, kendi dünya görüşü ve deneyimi bağlamında metinlerin içeriği ve biçimi hakkında derinlemesine düşünme ve kendi bakış açısını savunma yeterliklerini” gösterebilecek bir sınav anlayışından uzak sınav sistemiyle iç içe oluşları öğrencilerin bilişsel seviyelerine uygun olmayan sözvarlığına sahip olmalarına neden olmuş olabilir. Bu durum öğrenciyi sınırlandıran bir okuryazarlık anlayışına sürükleyebilir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD, 2019) tarafından düzenlenen PISA sınavından elde edilen sonuçlar da bu durumu doğrular niteliktedir. Okuduğunu anlama düzeyinde dünya sıralamasında Türkiye 2015 yılında 72 ülke arasından 50. sırada yer alarak OECD ortalamasının altında bir sonuç almıştır. Bu sonuçlar sonrasında MEB 2018 yılında PISA’ya alternatif olarak ABİDE (MEB, 2016) adlı araştırmasını yapmış ancak bu çalışmada da benzer sonuçlar çıkmıştır. Araştırma sonrası elde edilen verilerde öğrencilerin %66’sının okuduğunu anlamada ortalamanın altında kaldığı tespit edilmiştir. PISA 2018 sonuçlarında da Türkiye 79 ülke arasından 40. sırada yer almış ve Türkiye yine OECD ortalamasının altında kalmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Anlamına göre söz varlığı kullanımı cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik toplanan verilerin analizi sonucunda 5. sınıf kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre yaratıcı yazma etkinliğinde 5. sınıf erkek öğrencilerden bir miktar daha fazla anlamına göre söz varlığına sahip olduğu görülmüştür. 8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetler özelinde bakıldığında istatistiksel manada anlamlı bir fark ortaya çıkmasa da 8. sınıf erkek öğrencilerin, 8. sınıf kız öğrencilerden anlamına göre söz varlığı kullanımının bir miktar daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden sözcük kullanımı bakımından daha ileride olduğu Cesur (2005) ve Karakaya’nın (2011) bulgularıyla örtüşmemektedir. Ortaokul 5. ve 8. sınıf kız öğrencileri özelinde anlamına göre söz varlığı kullanımı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı, 5. sınıf kız öğrencilerinin, 8. sınıf kız öğrencilerden yazılı ürünlerinde daha fazla anlamına göre söz varlığına sahip olduğu görülmüştür. 5. sınıf kız öğrencilerin kağıtları tekrar incelendiğinde bu öğrencilerin sık sık kelime tekrarı yaptıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle 5. sınıf kız öğrencileri 8. sınıf kız öğrencilerinden daha fazla söz varlığına sahip çıkmıştır. Ortaokul 5. sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin, 8. sınıfta öğrenim gören erkek öğrencilerden bir miktar daha fazla anlamına göre söz varlığı kullandığı görülmüştür. 5. sınıfta öğrenim gören erkek öğrencilerin, 8. sınıfta öğrenim gören kız öğrencilere göre, yaratıcı yazma çalışmalarında bir miktar daha fazla anlamına göre söz varlığı kullandığı görülmüştür. 5. sınıf erkek öğrencilerin kağıtları tekrar incelendiğinde bu öğrencilerin de sık sık kelime tekrarı yaptıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak yaratıcı yazma çalışmalarında yaş aralığına bağlı olarak 5. Sınıf öğrencilerinin benzer kelimelerin sık sık tekrar ettiği görülmüştür. Ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören erkek öğrencilerin anlamına göre gerçek, mecaz, terim, somut, soyut, nicel, nitel anlamlı sözcükleri; 5. sınıfa giden erkek öğrencilerden bir miktar daha fazla kullandığı görülmüştür. Genel olarak bakıldığında anlamına göre çeşit sözcük kullanımında 8. sınıf erkek ve kızlar ileride olsa da 5. sınıf kız ve erkek öğrenciler kelime tekrarlarına sıkça başvurdukları için 8. sınıf kız ve erkeklerden daha ileride olduğu görülmüştür. Ayrıca söz varlığı açısından genel itibarıyla kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha ileride olduğu söylenebilir. Bu durumu beyin, dil ve cinsiyet arasındaki ilişkiyle açıklayabiliriz. İnsan beyni sağ ve sol yarım küre olmak üzere iki yarımküreden oluşmaktadır. Beynin sol yarımküresinin sözel, mantıksal, dilsel, analitik ve lineer işlevleri idare ettiğini belirtmişlerdir. Beynin sağ yarımküresi ise sözel olmayan işlevlere yönelmekte; hayal gücü, renk, müzik, ritim, şekil ve şemaların işlenmesi, sezginin kullanılması, uzaysal farkında olma, belirsizliklerle ilgilenme, rastlantısal ve açık uçlu fikirlerin işlenmesi ve görsel-uzaysal işlemleri yönetmektedir (Wortock, 2002; Özden, 2003; Demirel, 2003; Gülpınar, 2005). Bu yarımkürelerin işlevlerinin baskınlığı ve beynin dil işleme hızı cinsiyete göre

değişmektedir. Kadınlarda sol yarımküre, dil işleme hızı, dilsel fonksiyonlar erkekler göre daha baskın durumdadır. Salkım tekniği, sol yarım küredeki analitik düşünme ve dil fonksiyonlarını zenginleştirerek daha özgür, özgün ve yaratıcı yazılı ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayan bir yaratıcı yazma tekniğidir. Kadınlarda sol yarımkürenin ve dil merkezinin baskın olması, salkım tekniğinde de sol yarımkürenin aktif bir şekilde kullanılması kız öğrencilerin erkek öğrencilerden söz varlığı açısından daha ileride olmasına neden olmuş olabilir. Ayrıca, fizyolojik olarak kızların erkeklere göre daha erken yaşta gelişmeye başlaması da 5. Sınıf seviyesinde bu iki grup arasındaki söz varlığına ilişkin farklılığın sebeplerinden biri olabilir (Durualp, 2014).

Bu araştırmanın sonuçları bağlamında gerek Türkçe eğitimi araştırmacılarına gerekse ülkemizdeki eğitim öğretim sisteminde bulunan kurum ve kuruluşlara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

1. Ebeveynlerin yapıcı, destekleyici tutumları eğitim öğretim sürecinde belki de en değerli kaynaktır. Çocuğun akademik başarılarını, kendini ifade etme becerisini, çocuğun dilsel becerilerine ilişkin potansiyelini gerçekleştirmesi aşamasında destekleyici tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının destekleyici tutum sergilemeyen ebeveynlerin çocuklarına kıyasla dili daha iyi kullandığı ve söz varlıklarının daha fazla olduğu yapılan çalışmalarla da doğrulanmıştır (Suskind ve Suskind, 2020). Bu nedenle ailelerin öğrencilerin ilgileri doğrultusunda kendilerini yazılı olarak ifade etmeleri için teşvik etmeleri önem arz etmektedir. Bu bağlamda anne, baba başta olmak üzere çevrenin öğrencilerin dilsel becerileri üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak MEB bünyesinde özellikle anne ve babalara okul dışında çocuklarının dilsel becerilerini geliştirmelerine ilişkin eğitimler verilebilir.
2. Türkçe dersinin vaz geçilmez becerisi olan yazma becerisinin geliştirilmesi; ortaokul öğrencilerinin sözcük varlıklarının istenilen seviyeye gelmesi Türkçe dersi öğretim programının temel amaçlarından biri olmasına rağmen bu çalışma öğrencilerin sözcük varlıklarının istenilen seviyede olmadığı yönündedir. Öğrencilerin sözcük varlıklarının neden Türkçe dersi programının amaçladığı seviyede olmadığı çeşitli çalışmalarla tespit edilebilir.
3. Demir'e (2013) göre de motivasyon, yazma için çok önemlidir, başka bir ifadeyle öğrencinin başarılı bir şekilde yazabilmesi için yüksek motivasyon gerekir. Türkçe öğretmenlerinin yazma ve yaratıcı yazma ile ilgili sınıf içi ve dışı motivasyonu, tutumu ve mesleki yeterlilikleri önemlidir. Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı yazmaya ilişkin motivasyonlarının, tutumlarının ve mesleki yeterliliklerinin istenen seviyede bulunmaması öğrenciyi olumsuz etkiler. Bu bağlamda, Türkçe öğretmenleri bir dizi hizmet içi eğitim programı vasıtasıyla Türkçe dersindeki yazma etkinliklerinin niteliğini ve öğrencilerin bu etkinliklere yönelik tutumlarını geliştirmesi sağlanabilir.
4. Ortaokul öğrencileri için yeni kelime ve kavram öğrenimi Türkçe ders kitaplarındaki metinlerden sonra yer alan; anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamını tahmin et, sözlükten anlamına bak, cümlede kullan gibi tekdüze etkinliklerle sınırlı kalmamalıdır. Kelime öğrenimi; bireysel farklılıklar dikkate alınarak sözel, duygusal ve kinestetik bakımdan zenginleştirilmiş, öğrencilerin merakını artıracak dijital görseller, oyunlaştırma ve dramatizasyon gibi teknikler kullanarak gerçekleştirilmelidir. Böylece öğrencilerin, yeni öğrendiği sözcüklerle söz varlığında var olan sözcükler arasında zihinsel ve anlamsal açıdan bağ kurmaları, öğrenmenin içselleştirmesi ve kalıcılığı sağlanmalı, yeni öğrenilen sözcükleri hem sözlü hem yazılı ifadelerinde kullanmaları sağlanmalıdır. Öğrencileri farklı metin türleri ile karşı karşıya getirerek sözcük türlerinin çeşitliliği sağlanmalıdır. Sayın ve Doğan (2023) da örgün eğitimle birlikte dersin içeriği ve terminolojisinin, ders kitaplarında karşılaşılan unsurların; öğrencinin yaşı, bedensel ve zihinsel gelişimi açısından farklılık gösterse de ortak bir kavram dünyası oluşturmasında kritik öneme sahip

olduğunu ve ders kitaplarının söz varlığının gelişimi açısından yetersiz kaldığını düşünmektedirler. Bu bağlamda Türkçe ders kitapları ve yardımcı kaynaklar güncellenebilir.

5. Ergenliğe geçiş dönemine denk gelen ortaokul kademesinde stres, kaygı, otorite ve kurallara itaatsizlik, ebeveynlerle çatışma ve duygusal karmaşalarda gözlemlenen artış, öğrencilerin yazılı ürünlerine de yansımıştır. Öğrencilerin biyolojik yaşı ve sınıf kademesi arttıkça olumlu anlam ifade eden eylemlerde azalma, olumsuz anlam ifade eden eylemlerde artış görülmüştür. Çocuk; içinde bulunduğu aile, arkadaş, okul, sosyal medya vb. ortamlarda şahit olduğu şiddet, korku, akran zorbalığı gibi olumsuz durumlardan etkilenmektedir. Öğrenciler, karşılaşacağı olumsuz durumlar karşısında neler yapması gerektiği konusunda bilinçlendirilmelerine, sosyal hayatta yaşayacağı sorunlarla empati, hoşgörü ve iletişim yoluyla yaklaşımlarına ilişkin psikolojik destek verilebilir. Bu bağlamda okullardaki rehberlik hizmetleri daha yaygın hale getirilebilir.
6. Anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlük yardımıyla söz hazinelerine katarken; sözlü ve yazılı dilde bu yeni sözcüğü kullanacakları, fikri ve zihni açıdan içselleştirecekleri ortamlar sağlanmalıdır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin derslerle ilgili materyallere ulaştığı Eğitim ve Bilişim Ağı (EBA) üzerinde sözcük öğretimi ile ilgili zengin ve işlevsel etkinlikler hazırlanmalıdır. Bu etkinlikler; Türkçe dersi öğretim programının belirlediği kazanımları içeren, kullanıcı yorumlarıyla ifade edilen öğrenci isteklerini dikkate alan, söz varlığının hangi unsuruna dair olduğunu belirten belli bir düzende, araması ve ulaşması kolay şekilde portala yüklenmelidir.
7. Yaratıcı yazma çalışmaları sadece Türkçe dersi ile sınırlı kalmamalıdır. Okullarda yaratıcı yazma ve yaratıcı düşünmeyi teşvik eden yazma klüpleri oluşturulabilir. Yaratıcı yazmayı besleyen bir diğer unsur da yaratıcı dramadır. Her hangi bir konuda, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, yaşantılardan yola çıkarak öğrencilerin yaratıcılık ve estetik gelişimi, iletişimsel becerileri, eleştirel düşünceleri, hayal güçleri geliştirilebilir. canlandırmalar yapmaktır. Yaratıcı yazma etkinliğinde kullanılması planlanan herhangi bir olay, olgu, soyut-somut bir durum, bir gazete haberi, bir karikatür, anı, fotoğraf yazmaya hazırlıklı şekilde yaratıcı drama tekniğiyle işlenebilir. Bu şekilde öğrenci kendini yaratıcı bir şekilde yazarak rahatlıkla ifade edebilir. Bu nedenle yaratıcı drama klüpleri oluşturulabilir.
8. Öğrencilerde söz varlığını geliştirecek en önemli etkenlerden biri de dilin inceliklerine sahip, içinde yaşadığı toplumun kültürünü en iyi şekilde aktaran, seçkin edebi ürünlerdir. Öğrencilerin, söz varlığını ve dil gelişimini destekleyecek en zengin araçlar olan 100 Temel Eserin yanı sıra edebi değer taşıyan modern çocuk edebiyatı ürünlerini okumaları için okullarda küçük yaşlardan itibaren yaratıcı bir ortam sağlanmalıdır. Yaratıcılık özellikle küçük yaşlarda önemli ölçüde gözlemlendiği için eğitim ortamlarında öğrencilerin gizil güçlerini ortaya çıkaracak yaratıcı bir okul ve ders atmosferi oluşturulması önemlidir (Akkaya, 2011).

KAYNAKÇA

- Akkaya, N. (2011). İlköğretim 6. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının Türkçe dersine yönelik tutumuna etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(30), 311-319.
- Arıcı, A. F., & Taşkın, Y. (2019). Okuma becerisinin diğer dil becerileriyle ilişkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 5(2), 185-194.
- Beyreli, L., Çetindağ, Z., & Celepoğlu, A., (2005). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Pegem Yayıncılık.

- Bircan Manay, E., Türkel, A., & Savaş, B. (2017). Kelime ağı yönteminin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin yazmaya yönelik tutumlarına ve yazma özyeterlilik algısına etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 12(14).
- Cesur, O. (2005). *(Kastamonu ilinde bir inceleme) Pansiyonlu ilköğretim okulu öğrencileri üzerinde kelime serveti araştırması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Çiftçi, M. (1998). Türkçe öğretiminde temel ilkeler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 59-71.
- Demir, T. (2013). *Türkçe dilbilgisi (3. Baskı)*. Kurmay Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2003). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (5. Baskı)*. Pegem Yayıncılık.
- Durualp, E. (2014). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyet ve sınıfa göre incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26, 13-25.
- Durukafa, G. (1992). Cluster metodu yaratıcı kompozisyon. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 83-114.
- Emiroğlu, S. & Pınar, F. N. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi. *Electronic Turkish Studies*, 8(4).
- Göğüş, B. (1978). *Türkçe ve yazın eğitimi*. Kadıoğlu Matbaası.
- Gülpınar, M.A. (2005). Beyin/Zihin temelli öğrenme ilkeleri ve eğitimde yapılandırmacı modeller. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 272-306.
- İşçi, C. (2022). PISA 2018 Türkiye verilerine göre tek dilli ve iki dilli öğrencilerin okuldaki eğitimöğretim ortamına yönelik görüşlerinin karşılaştırması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(2), 729-740.
- Kapçı, G. E. (2004). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37, 1-13.
- Karakaya, İ. (2011). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif kelime serveti üzerine bir araştırma (Uşak/Eşme örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- MEB (2016). *Akademik becerilerin izlenmesi ve değerlendirilmesi (ABİDE)-8. sınıflar raporu*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- OECD (2019). *PISA 2018 results volume I: What students know and can do*. OECD Yayıncılık.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme (5. Baskı)*. Pegem Yayıncılık.
- Perrin, T. (1990). *Unleashing your creativity: Becoming a better, more productive. writer. 2* Şubat 2023, <http://www.right-writing.com/unleash.html>
- Rawlins, J. (1987). *The writer's way*. Houghton Mifflin.
- Sayın, H., & Doğan, Y. (2023). İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki dinleme/izleme metinlerinin söz varlığı bakımından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 65, 512-548.
- Suskind, D. & Suskind, B. (2020). *Otuz milyon kelime*. Buzdağı Yayınevi

- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. Baskı). Pearson.
- Tekşan, K. (2001). *Yazılı anlatımı geliştirmede ön hazırlığın etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. & Temizkan, M. (2011). *Konuşma eğitimi: Sözlü anlatım*. Pegem Akademi.
- Türkel, A. (2013). Yaratıcı dramanın yaratıcı yazma başarısına ve yazmaya karşı tutuma etkisi (Ortaokul 8. sınıf örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 1-11.
- Wortock, J.M.M. (2002). *Brain based learning principles applied to the teaching of basic cardiac code to associate degree nursing students using the human patient simulator*, Doctor of Philosophy, University of South Florida.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri- yeni yaklaşımlar*. Akçağ Yayınları.
- Zülfikar, H. (2021). Türkçenin söz varlığı, zenginlikler, kayıplar. *Türk Dili Dergisi*, 838, 4-10.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The last one of the four basic language skills is writing. The skill of writing is a complex and creative act consisting of various symbols aiming to express oneself, reflecting one's feelings and thoughts, and conveying information. One of the most important elements of the creative writing process is the vocabulary that individuals have. In this context, the aim of this study is to compare the vocabulary of 5th and 8th grade students and gender groups in creative writing texts that they created. Findings from such a comparison are important to diagnose possible problems in Turkish language education with respect to the vocabulary.

Method

This research covers the parts of a comprehensive master's thesis, which was carried out with mixed research method, on the quantitative comparison of 5th and 8th grade students and gender groups in terms of vocabulary. In the relevant part of this master's thesis, a quantitative research process including quantitative data collection and analysis was designed and implemented. In the research, in order to examine the vocabulary of the 5th and 8th grade students in the creative writing products, a group of students was given a creative writing activity with the cluster technique, and the vocabulary elements were formed according to the meaning of the word: real, metaphor, term, concrete, abstract, quantitative, qualitative words that are covered under seven subheadings.

The sample of the research includes 150 middle school students studying in three secondary schools with different success levels and socio-cultural status, located in different regions of Esenler district of Istanbul. A total of 150 middle school students, 75 of whom are 5th grade and 75 8th grade students, studying in these schools and studying in randomly selected classes, are the study group of this research. 150 students in the 5th and 8th grades of secondary school studying in three public schools in Esenler district participated in the study. When the gender distribution of the students participating in the study from the 5th grades is examined; It was observed that 53.3% were girls and 46.7% were boys. When the gender distribution of the students participating in the study from the 8th grades is examined; It was observed that 61.3% were girls and 38.7% were boys.

The cluster technique, which is one of the creative writing techniques, was used in the data collection phase of this study. Before the implementation, the Turkish lesson teachers of the selected schools were interviewed, and interviews were held about whether they had knowledge about the cluster technique and whether they used this technique in lesson activities. Support was requested from Turkish teachers to carry out exemplary activities related to the cluster technique in Turkish lessons and creative writing and authorship lessons. The next week, the researcher toured the schools, guiding the students on how to apply the cluster technique for one lesson, and carried out exemplary activities with the cluster technique in one lesson, taking the main concept determined by the students into the center.

The data collected within the scope of the research were analyzed through the SPSS 26 Statistical Package Program. First of all, the results of the vocabulary used by the 5th and 8th grade secondary school students in their creative writing activities were examined and it was seen that the collected data fitted to the normal distribution. Since the normality assumption for the data is met; The Independent Samples T-Test was used to compare the words used by the 5th and 8th grade students in general according to their meaning, and to make the same comparison according to their gender. In the whole study, the significance level was carried out considering the 0.05 value.

In its most general definition, validity is an indicator of the extent to which the concepts intended to be measured in data collection processes can be measured in all dimensions. In this study, the data collection tool used to determine the vocabulary in creative writing texts was examined by field experts before the data collection process, and expert opinions were obtained that this tool could measure in accordance with the purpose. These expert opinions constitute the face validity evidence of this study. Reliability, on the other hand, is simply an indicator of whether the data collection tools consistently measure the concepts they aim to measure in each application. In this study, the vocabulary in randomly selected creative writing texts was scored by different raters and it was observed that there was a high correlation between the scores calculated by different raters. This high correlation value observed among the raters constitutes the proof of reliability of this study. In the light of these evidences, it can be accepted that the data collection process carried out in this study is sufficiently valid and reliable.

Results and Discussion

The general conclusion to be drawn from this research is that there is no expected level of differentiation between the vocabulary in the written products of the 5th grade students, who are the beginning level of secondary school, and the 8th grade students, who are the finishing grade. It has been observed that students of both levels frequently repeat themselves and have difficulties in expressing their feelings and thoughts with different words that fall within the same meaning field. In addition, it was observed that there was no significant difference between gender groups in terms of vocabulary at both the 5th and 8th grade levels.